

**«Траст-Банк» акционерлік
қоғамы**

Қаржылық есептілік

*2019 жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың есебімен бірге*

МАЗМҰНЫ

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ ЕСЕБИ

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Қаржылық жағдай туралы есеп.....	1
Жиынтық кіріс туралы есеп.....	2
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп.....	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп.....	4

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Қызметінің сипаты.....	5
2. Қаржылық есептілікті дайындау негізі.....	5
3. Маңызды терминдердің анықтамасы.....	5
4. Есеп саясатының негізгі ережелері.....	6
5. Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар.....	23
6. Ақша қаражаты мен оның баламалары.....	24
7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек.....	24
8. Клиенттерге берілген қарыздар.....	28
9. Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар.....	30
10. Негізгі құралдар.....	31
11. Материалдық емес активтер.....	31
12. Қорлар.....	32
13. Салық салу.....	32
14. Басқа да активтер мен міндеттемелер.....	33
15. Кредиттік ұйымдардың қаражаты.....	33
16. Клиенттердің қаражаты.....	34
17. Меншікті капитал.....	34
18. Шарттық және шартты міндеттемелер.....	34
19. Несие залалдары бойынша (шығыстар)/кірістер.....	37
20. Таза комиссиялық кіріс.....	37
21. Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза кірістер.....	37
22. Персонал шығыстары және басқа да операциялық шығыстар.....	38
23. Тәуекелдерді басқару.....	38
24. Әділ құнды бағалау.....	50
25. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін сараптау.....	53
26. Байланысты тараптармен операциялар.....	53
27. Капитал жеткіліктігі.....	54
28. Зәкят.....	55
29. Есепті күннен кейінгі оқиғалар.....	55

Тәуелсіз аудитордың есебі

«Траст-Банк» Ислам банкі» акционерлік қоғамының
Акционерлері мен Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «Траст-Банк» АҚ-ның (бұдан әрі - «Банк») қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есеп, жиынтық кіріс туралы есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі - «ХҚЕС») сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) сәйкес Банкке қатысты біз тәуелсізбіз және біз БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық.

Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Банкті таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесі Банктің қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Банктің ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.

Біз Директорлар кеңесінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

ТОО «Эрнст энд Янг»

Пол Кон
Аудит жөніндегі партнёр

Ольга Хегай
Аудитор

Аудитордың 2015 жылғы 25 қыркүйектегі
№ МФ-0000286 біліктілік куәлігі

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2020 жылғы 29 мамыр

Гульмира Турмагамбетова
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасы Қаржы
министрлігі 2005 жылғы 15 шілдеде
берген сериясы МФЮ-2 № 0000003
болатын Қазақстан Республикасының
аумағында аудиторлық қызметпен
айналысуға арналған мемлекеттік лицензия

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУР АЛЫ ЕСЕП**2019 жылғы 31 желтоқсанға***(Мың теңгемен)*

	<i>Ескерт.</i>	2019 жыл	2018 жыл
Активтер			
Ақша қаражаты мен оның баламалары	6	5.165.428	1.836.786
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	7	10.923.146	11.886.847
Клиенттерге берілген қарыздар	8	26.252	44.807
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	9	2.805.502	756.247
Негізгі құралдар	10	48.616	22.669
Материалдық емес активтер	11	9.134	5.564
Қорлар	12	190.565	216.766
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	13	56.277	53.621
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	13	31.910	7.577
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	4	196.314	—
Басқа да активтер	14	581.329	244.527
Активтер жиыны		20.034.473	15.075.411
Міндеттемелер			
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	15	673.545	577.165
Клиенттердің қаражаты	16	5.231.114	1.752.597
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	18	580.930	6.716
Шартты міндеттемелер бойынша резервтер	18	535.678	58.711
Жалдау бойынша міндеттемелер	4	202.904	—
Басқа да міндеттемелер	14	154.968	42.083
Міндеттемелердің жиыны	17	7.379.139	2.437.272
Меншікті капитал		10.050.000	10.050.000
Жарғылық капитал		122.037	122.037
Қосымша төленген капитал		2.483.297	2.466.102
Бөлінбеген пайда		12.655.334	12.638.139
Меншікті капитал жиыны		20.034.473	15.075.411
Міндеттемелер мен меншікті капитал жиыны			

Банк Басқармасы атынан шығаруға қол қойылды және бекітілді:

Гульрайруз Ерлановна Асаева

Басқарма Төрағасы

Диар Нурланович Смагулов

Бас бухгалтер

2020 жылғы 29 мамыр

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЕСЕП**2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін***(Мың теңгемен)*

	<i>Ескерт.</i>	2019 жыл	2018 жыл
Исламдық қаржыландыру қызметінен түскен кірістер			
Тауарлық Мұрабаха шарттары бойынша кірістер		1.049.550	837.009
Таваррук шарттары бойынша кірістер		91.272	–
Басқа да қаржылық кірістер			
Клиенттерге берілген қарыздар		–	52.426
		1.140.822	889.435
Басқа да қаржылық шығыстар			
Жалдау бойынша міндеттемелер	4	(18.134)	–
Дебиторлық берешекті бастапқыда мойындау кезіндегі залал	14	(117.798)	–
		(135.932)	–
Таза қаржылық кіріс		1.004.890	889.435
Несие залалдары бойынша (шығыстар)/кірістер	19	(1.428.391)	80.475
Несиелік залалдар бойынша шығыстардан кейінгі таза қаржылық (шығыс)/кіріс		(423.501)	969.910
Таза комиссиялық кіріс	20	1.020.897	243.922
Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза кірістер	21	227.019	95.127
Басқа да кірістер		12.508	7.262
Қаржылық емес кіріс		1.260.424	346.311
Персонал шығыстары	22	(277.545)	(226.188)
Басқа да операциялық шығыстар	22	(347.877)	(397.069)
Қаржылық емес шығыстар		(625.422)	(623.257)
Корпоративтік табыс салығының шығыстарына дейінгі пайда		211.501	692.964
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	13	(44.304)	(171.297)
Бір жылғы пайда		167.197	521.667
Басқа да жиынтық кіріс		–	–
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны		167.197	521.667

5-55 бет аралығында қоса берілген ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП**2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін***(Мың теңгемен)*

	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Бөлінбеген пайда	Меншікті капитал жиыны
2018 жылғы 1 қаңтарға	10.050.000	122.037	1.944.435	12.116.472
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны	–	–	521.667	521.667
2018 жылғы 31 желтоқсанға	10.050.000	122.037	2.466.102	12.638.139
Банк акционерлеріне дивидендтер <i>(17-ескертпе)</i>	–	–	(150.002)	(150.002)
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны	–	–	167.197	167.197
2019 жылғы 31 желтоқсанға	10.050.000	122.037	2.483.297	12.655.334

5-55 бет аралығында қоса берілген ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП**2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін***(Мың теңгемен)*

	<i>Ескерт.</i>	2019 жыл	2018 жыл
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Исламдық қаржыландыру қызметінен алынған кірістер		1.052.578	872.452
Алынған пайыздар		–	65.934
Алынған комиссиялар		1.016.158	262.522
Төленген комиссиялар		(67.092)	(13.626)
Шетел валюталарымен операциялар бойынша шығыстарды шегере отырып іске асырылған кірістер		228.000	66.951
Басқа да түскен кірістер		12.224	7.262
Қызметкерлерге төленген шығыстар		(276.049)	(236.801)
Басқа да төленген операциялық шығыстар		(279.032)	(377.601)
Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістерге дейінгі операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		1.686.787	647.093
<i>Операциялық активтердің таза азаюы/(көбеюі)</i>			
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек		347.244	(1.466.416)
Клиенттерге берілген қарыздар		–	333.633
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар		(2.262.714)	201.917
Басқа да активтер		(199.003)	(137.157)
<i>Операциялық міндеттемелердің таза көбеюі/(азаюы)</i>			
Кредиттік ұйымдардың қаражаты		115.351	(18.601)
Клиенттердің қаражаты		3.373.770	1.233.111
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер		574.214	6.716
Басқа да міндеттемелер		83.145	14.986
Корпоративтік табыс салығына дейінгі операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза түсуі		3.718.794	815.282
Төленген корпоративтік табыс салығы		(71.293)	(159.536)
Операциялық қызметтен ақша қаражатының таза түсімі		3.647.501	655.746
Инвестициялық қызметтен түсетін ақша ағындары			
Негізгі құралдарды сатып алу	10	(38.463)	(9.786)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(66.425)	–
Инвестициялық қызметте ақша қаражатының таза жұмсалуды		(104.888)	(9.786)
Қаржылық қызметтен болған ақша ағындары			
Жалдау бойынша міндеттемелерді өтеу	4	(63.969)	–
Банк акционерлеріне төленген дивидендтер	17	(150.002)	–
Қаржылық қызметте ақша қаражатының таза жұмсалуды		(213.971)	–
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза көбеюі		3.328.642	645.960
1 қаңтарға ақша қаражаты мен оның баламалары		1.836.786	1.190.826
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары	6	5.165.428	1.836.786

5-55 бет аралығында қоса берілген ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

*(Мың теңгемен)***1. Қызметінің сипаты**

«Заман-Банк» Ислам банкі» акционерлік қоғамы (бұдан әрі мәтін бойынша – «Банк») Қазақстан Республикасында өз қызметін 1991 жылдан бері Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырып келеді. 2017 жылы Банк Ислам банкі болып қайта құрылып, «Заман-Банк» Ислам банкі» акционерлік қоғамы болып атауын өзгертті және ресми түрде тіркелді.

Банк өз қызметін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі (бұдан әрі мәтін бойынша – «ҚРҰБ») 2017 жылғы 17 тамызда берген № 1.3.51 бас банктік лицензияға сәйкес жүзеге асырады, әрі ол алдыңғы лицензияларды ауыстырады.

Банк исламдық банк қызметімен айналысады және өзінің операцияларын Екібастұз қаласындағы бас офисі және Алматы және Нұр-Сұлтан қалаларындағы филиал арқылы жүзеге асырады. Банк халықтың салымдарын қабылдап, Шариғат нормалары мен ережелері қағидаттарының негізінде қаржы операцияларын жасайды, Қазақстан аумағында, сол сияқты одан тыс жерлерге ақша қаражатын аударады, валюталарды айырбастау операцияларын жүргізеді, сондай-ақ заңды және жеке тұлғаларға басқа да банк қызметтерін көрсетеді. Банк қызметін ҚРҰБ реттейді.

Банктің басты кеңсежайының заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, 141206, Екібастұз қ., Машхүр Жүсіп көшесі, 111А.

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Банк акционерлері келесі заңды және жеке тұлғалар болды:

Акционер	2019 жыл, (%)	2018 жыл, (%)
А.Т.Абгужинов	61,9	61,9
А.Ш. Ермембетов	8,4	8,4
С.Е. Бейсембаева	8,3	8,3
Ш.Д. Сваров	8,3	8,3
Жеке Секторды Дамыту жөніндегі Исламдық Корпорация	5,0	5,0
Т.С.Абгужинов	4,0	4,0
Басқа да акционерлер, жеке 3% кем иелік ететіндер	4,1	4,1
Жиыны	100,0	100,0

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанына Директорлар кеңесінің мүшелері мен Басқарма мүшелерінің бақылауымен Банктің 991.021 жай акцияласы немесе 9,9% болды.

2. Қаржылық есептілікті дайындау негізі**Жалпы ақпарат**

Осы қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі – «ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Қаржылық есептілік «Есеп саясатының негізгі ережелері» бөлімінде аталып өткенді қоспағанда, нақты шығындар бойынша есепке алу қағидатына сәйкес дайындалды. Осы қаржылық есептілік акция сомаларын қоспағанда және егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен (бұдан әрі – «теңге») көрсетілген.

3. Маңызды терминдердің анықтамасы**Шариғат**

Шариғат – бұл мұсылмандық құқық жинағы және Қасиетті Құран мен Пайғамбардың Сүннетінен (салаллаху ғалейхи уәсәлләм) туындайды. Банк, исламдық қаржы мекемесі бола отырып, өз қызметіне Исламдық қаржыландыру қағидаттары жөніндегі кеңес талқылайтын Шариғат қағидаттары мен нормаларын қосады.

Тауар Мұрабахасы мен Тауаррук

Мұрабаха-Банк / қарсы агент-банк тауарды брокерден немесе өнім жеткізушіден сатып алатын және бұл тауарға нақты немесе конструктивті иелік етуді иеленетін қаржыландыру әдісі, ал содан кейін оны клиентке/Банкке үстеме ақымен мерзімі ұзартылған төлем негізінде сатады. Тауарлық Мұрабаха / Тауаррук шарттарына сәйкес клиент/Банк дәл сол активті үшінші тарапқа дереу жеткізу және ақы төлеу талаптарында сатады және түбінде клиент/Банк екінші сатудан түскен кірістен қолма-қол ақша сомасын алады. Негізінен базалық актив платина немесе палладий сияқты өтімділігі жоғары тауар болып табылады. Шариғат қағидаттарына сәйкес алтын мен күміс ақша қаражаты болып саналады және осы мақсаттарда пайдаланыла алмайды.

(Мың теңгемен)

3. Маңызды терминдердің анықтамасы (жалғасы)

Иджара

Меншік құқығын жалдау мерзімінің соңында бере отырып, белгілі бір активті жалдау (сондай-ақ Иджара Мунтахия Битамлеек деп мәлім) – бұл Банк активті ниет білдіру туралы өтініште көрсетілген клиенттің ниетіне сай сатып алатын, ал содан кейін жалға беруші ретінде бола отырып, оны нақты кезеңнің ішінде көрсетілген жалдау ақысына жалға алушы ретінде болатын клиентке жалға тапсыратын келісім. Жалдау мерзімінің ұзақтығы, сондай-ақ жалдау үшін негіздеме жалдау шартында баяндалған және келісілген. Банк барлық жалдау мерзімінің ішінде активке меншік құқығына иелік етеді. Келісімнің қолданылуы жалға алушы жалдау мерзімінің ішінде немесе соңында міндеттемені орындағаннан кейін жалға алушыға активке меншік құқығын беру арқылы аяқталуы мүмкін.

Мұдараба

Мұдараба шарттық келісім болып табылады, сол бойынша екі немесе одан да көп тарап өз мойындарына шаруашылық қызмет бойынша міндеттемені алады. Мұдараба капиталды ұсынған тарап пен өзінің кәсіпкерлік қабілеттерін ұсынған тарап арасында пайдада қатысу үлесі болып табылады. Ол қаражат көзі ретінде инвестициялық шоттың ұстаушылары мен Мұдариб ретіндегі Банк арасында жасалуы мүмкін. Банк пайда екі жақ уағдаластығының негізінде бөлінеді, ал шығындарды қаржыландырушы тарап көтереді деген талаппен, тек шығындар Банктің лауазымдық қатесінің, салақтығының немесе келісілген шарттарды бұзуының нәтижесінде туындаған жағдайларды қоспағанда, инвестициялық қаражатты қабылдау әзірлігі туралы хабарлайды, мұндай жағдайда осындай шығындарды Банк көтереді.

Уакала

Сол бойынша инвестор белгілі бір сыйақыға айырбастай отырып нақты талаптарға сәйкес инвестициялайтын агентке белгілі бір ақша сомасын (паушалды сома немесе инвестициялық сомадан болған пайда) беретін шарт. Агентке қызметтер үшін сыйақы ретінде алдын ала келісілген пайда нормасынан артық өсім берілуі мүмкін. Агент Уакала талаптарын бұзған немесе салақтық танытқан жағдайда инвестицияланған соманы қайтарып беруге міндетті.

Кард Хассан

«Кард Хассан» қысқа мерзімді дебиторлық берешек пайда әкелмейтін қаржылық дебиторлық берешек болып табылады, бұл ретте клиент дәл сол сома келісілген мерзімнің соңында қайтарылуы тиіс екендігін түсіне отырып, белгілі бір мерзімге қаражатты қарызға алады.

Зәкят

Орындау мерзімі белгілі бір материалдық құндылықтың деңгейіне жеткен кезде орын алатын құқық және алушылардың белгілі бір санаттарына төленуге жатады. Бұл мұндай талаптар сақталғандағы абсолютті міндеттеме болып табылады.

4. Есеп саясатының негізгі ережелері

Есеп саясатындағы өзгерістер

Банк 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енетін стандарттарға бірқатар түзетулерді алғаш рет қолданды. Банк шығарылған, бірақ күшіне енген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ. Әр түзетудің сипаттамасы мен әсері төменде сипатталған:

16 ХҚЕС (IFRS) «Жалдау»

16 ХҚЕС (IFRS) 17 ХҚЕС-ті (IAS) «Жалдау» ауыстырады, 4 КРМФО (IFRIC) «Келісімде жалдау белгілерінің болуын айқындау» түсіндірмесі, 15 ПКР (SIC) «Операциялық жалдау – стимулдар» түсіндірмесі және 27 ПКР (SIC) «Заңгерлік жалдау нысаны бар операциялардың мәнін айқындау» түсіндірмесі. Стандарт жалдау туралы ақпаратты мойындау, бағалау, ұсыну және ашып көрсету қағидаттарын белгілейді және жалға алушылардың баланста есепке алудың бірыңғай моделін пайдалана отырып жалдау шарттарының көпшілігінің көрсетуін талап етеді.

*(Мың теңгемен)***4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)****Есеп саясатындағы өзгерістер (жалғасы)***16 ХҚЕС (IFRS) «Жалдау» (жалғасы)*

16 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес жалға беруші үшін есепке алу тәртібі 17 ХҚЕС-пен (IAS) салыстырғанда іс жүзінде өзгермейді. Жалға берушілер 17 ХҚЕС (IAS) сияқты дәл сондай жіктеу қағидаттарын пайдалана отырып жалдауды жіктеуді жалғастыратын болады, бұл ретте екі жалдау түрін бөліп көрсетеді: операциялық және қаржылық. Осылайша, 16 ХҚЕС (IFRS) қолдану Банк жалға беруші болып табылатын жалдау шарттарының есепке алынуына әсерін тигізбеді.

Банк 16 ХҚЕС-ті (IFRS) алғаш рет түрлендірілген ретроспективті қолдану әдісін пайдалана отырып 2019 жылғы 1 қаңтарда қолданды. Бұл әдіске сай стандарт бастапқы қолдану күніне стандартты бастапқы қолданудың жалпы әсерін мойындай отырып ретроспективті түрде қолданылады. Стандартқа өту кезінде Банк бастапқы мойындау күніне 17 ХҚЕС-ті (IAS) және 4 КРМФО (IFRIC) Түсіндірмелерін қолдана отырып стандартты жалдау шарттары ретінде бұрын сәйкестендірілген шарттарға ғана қолдануға мүмкіндік беретін іс жүзіндегі сипаттағы жеңілдетуді пайдалануды шешті. Сондай-ақ Банк солар бойынша жалдау мерзімі жалдаудың басталу күніне 12 айдан артық емес мерзімді құрайтын және сатып алу опционын (қысқа мерзімді жалдау) қамтитын жалдау шарттары үшін, сондай-ақ солар бойынша базалық активтің төмен құны бар (төмен құны бар активтерді жалдау) жалдау шарттары үшін мойындаудан босатуды пайдалануды шешті.

Төменде 2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 16 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудың әсері көрсетілген:

	2019 жылғы 1 қаңтар
Активтер	
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	124.264
Активтердің жиыны	124.264
Міндеттемелер	
Жалдау бойынша міндеттемелер	124.264
Міндеттемелер жиыны	124.264

(a) 16 ХҚЕС-ті (IFRS) алғаш рет қолдану әсерінің сипаты

Банктің негізгі құралдардың түрлі объектілерін жалдау шарттары бар. 16 ХҚЕС (IFRS) қолданғанға дейін Банк жалдау қатынастарының басталу күніне әрбір жалдау шартын (сол бойынша жалға алушы болған) қаржылық жалдау ретінде немесе операциялық жалдау ретінде жіктеді. Егер Банкке жалға алынған активті иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайда іс жүзінде берілген болса, жалдау шарты қаржылық жалдау ретінде жіктелді; өйтпеген жағдайда жалдау шарты операциялық жалдау ретінде жіктелді. Қаржылық жалдау жалға алынған мүліктің әділ құны бойынша жалдаудың басталу күніне капиталдандырылды немесе егер бұл сома аз болса, ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша. Жалдау төлемдері пайыздар мен жалдау бойынша міндеттемелердің азаюы арасында бөлінді. Операциялық жалдау жағдайында жалға алынған мүліктің құны капиталданбады, ал жалдау төлемдері жалдау шығыстары ретінде пайданың немесе зиянның құрамында жалдау мерзімінің бойына тікжелілік әдіспен мойындалды. Барлық аванстық жалдау төлемдері мен есептелген жалдау төлемдері «Басқа активтердің» және «Басқа міндеттемелердің» құрамында танылды.

16 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудың нәтижесінде Банк, қысқа мерзімді жалдаудан және төмен құны бар активтерді жалдаудан басқа, барлық жалдау шарттарын мойындауға және бағалауға бірыңғай тәсілді пайдалануды бастады. Банк стандартта көзделген іс жүзіндегі сипаттағы айрықша ауыспалы талаптар мен жеңілдіктерді қолданды.

Бұрын операциялық жалдау ретінде жіктелген жалдау

Қысқа мерзімді жалдау мен төмен құны бар активтерді жалдаудан басқа, бұрын операциялық жалдау ретінде жіктелген жалдау үшін Банк пайдалану құқығы нысанындағы активтерді және жалдау бойынша міндеттемелерді мойындады. Жалдау шарттарының көпшілігі бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтер баланстық құны бойынша бағаланды, егер стандарт әрдайым қолданғандай болса, бірақ бастапқы мойындау күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалануды қоспағанда, дисконтталған. Кейбір жалдау шарттарында пайдалану құқығы нысанындағы активтер бұрын мойындалған аванстық төлемдер немесе есептелген шығыстар сомаларын түзете отырып, жалдау бойынша міндеттемелерге тең көлем бойынша мойындалды. Жалдау бойынша міндеттемелер бастапқы мойындау күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталған қалған жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша танылды.

*(Мың теңгемен)***4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)****Есеп саясатындағы өзгерістер (жалғасы)***16 ХҚЕС (IFRS) «Жалдау» (жалғасы)**(а) 16 ХҚЕС-ті (IFRS) алғаш рет қолдану әсерінің сипаты (жалғасы)***Бұрын операциялық жалдау ретінде жіктелген жалдау (жалғасы)**

Банк іс жүзіндегі сипаттағы қолжетімді жеңілдіктерді қолданды, соның нәтижесінде ол:

- дәл осындай негізделген сипаттамалары бар жалдау шарттарының портфеліне қатысты бірыңғай дисконттау мөлшерлемесін пайдаланды;
- құнсыздану мәніне тексеру баламасы ретінде тікелей бастапқы қолдану күніне дейін жалдау шарттарының ауыртпалық сипатына талдауды пайдаланды;
- бастапқы мойындау күніне пайдалану құқығы нысанындағы активті бағалаудан бастапқы тікелей шығындарды алып тастады;
- егер шартта жалдауды ұзартуға немесе тоқтатуға опцион болса, жалдау мерзімін айқындау кезінде бұрынғы күнмен пайымдауды пайдаланды.

Жоғарыда сипатталғанға сүйене отырып, 2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша:

- 124.264 мың теңге мөлшеріндегі пайдалану құқығы нысанындағы активтер танылды;
- жалдау бойынша қосымша міндеттемелер 124.264 мың теңге мөлшерінде танылды.

Төменде 2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша жалдау міндеттемелері 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша операциялық жалдаудың шарттық міндеттемелерімен салыстырып тексеру көрсетілген:

2018 жылғы 31 желтоқсанға операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелер	132.892
2019 жылғы 1 қаңтарға қосымша қарыз қаражатын тартудың орташа алынған мөлшерлемесі	13%
2019 жылғы 1 қаңтарға операциялық жалдау бойынша дисконтталған шарттық міндеттемелер	115.522
<i>Қосу:</i>	
2018 жылғы 31 желтоқсанға мойындалмаған, ұзарту опционымен көзделген кезеңдердегі төлемдер	8.742
2019 жылғы 1 қаңтарға жалдау бойынша міндеттемелер	124.264

(б) Жаңа есеп саясатының негізгі ережелері

Төменде бастапқы мойындалған күннен бастап қолданылған 16 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудың нәтижесінде Банктің жаңа есеп саясатының негізгі ережелері көрсетілген:

i. Банк жалға алушы ретінде

Банк, қысқа мерзімді жалдауды және төмен құны бар активтерді жалдаудан басқа, барлық жалдау шарттарын мойындауға және бағалауға бірыңғай тәсілді қолданады. Банк жалдау төлемдерінің жасалуына қатысты жалдау міндеттемелерін және пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды, олар базалық активтерді пайдалану құқығын білдіреді.

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер

Банк жалдаудың басталу күніне (яғни базалық актив пайдалану үшін қолжетімді болатын күнге) пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзете отырып жинақталған амортизация мен құнсызданудан жинақталған залалды шегере отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құнына жалдау бойынша мойындалған міндеттемелердің көлемі, болған бастапқы тікелей шығындар және жалдаудың басталу күніне немесе жалдау бойынша алынған ынталандырушы төлемдерді шегере отырып жасалған жалдау төлемдері жатады. Егер Банктің ол жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активке меншік құқығын алатындығына жеткілікті сенімділігі болмаса, пайдалану құқығы нысанындағы танылған актив келесі кезеңдердің ең қысқасының бойына желілік әдіспен амортизацияланады: активтің пайдалы қызмет етуінің болжамды мерзімі немесе жалдау мерзімі. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер құнсыздану мәніне тексеріледі.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Есеп саясатындағы өзгерістер (жалғасы)

16 ХҚЕС (IFRS) «Жалдау» (жалғасы)

(б) Жаңа есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

i. Банк жалға алушы ретінде (жалғасы)

Жалдау шарттары бойынша міндеттемелер

Жалдаудың басталу күніне Банк жалдау мерзімінің ішінде жүзеге асырылатын жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау міндеттемелерін мойындайды. Жалдау төлемдеріне алынуға жататын жалдау бойынша кез келген ынталандыратын төлемдерді, индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болатын құбылмалы жалдау төлемдерін және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленетін сомаларды шегере отырып белгіленген төлемдер (оның ішінде іс мәні бойынша белгіленген төлемдер) жатады. Жалдау төлемдеріне, егер Банктің бұл опционды орындайтындығына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционын орындау бағасы және егер жалдау мерзімі Банктің жалдауды тоқтату опционын әлеуетті орындауын көрсететін болса, жалдауды тоқтату үшін айыппұлдарды төлеу жатады. Индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болмайтын құбылмалы жалдау төлемдері мұндай төлемдердің жүзеге асырылуына әкеп соқтыратын оқиға немесе талап орын алатын кезеңде шығыстар ретінде танылады.

Жалдау төлемдерінің келтірілген құнын есептеу үшін Банк, егер жалдау шартында көзделген пайда мөлшерлемесі оңай айқындала алмаса, жалдаудың басталу күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Жалдаудың басталу күнінен кейін жалдау бойынша міндеттемелер көлемі пайданың есептелуін көрсету үшін ұлғайтылады және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азайтылады. Сонымен бірге, жалдау мерзімі түрлендірілген, өзгертілген, іс мәні бойынша белгіленген жалдау төлемдері өзгертілген немесе базалық активті сатып алу опционын бағалау амалы өзгертілген жағдайда жалдау бойынша міндеттемелердің баланстық құны қайта бағаланады.

Қысқа мерзімді жалдау және төмен құны бар активтерді жалдау

Банк қысқа мерзімді жалдауға қатысты мойындаудан босатуды қысқа мерзімді жалдау шарттарына (яғни жалдаудың басталу күніне көзделген жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын мерзімді құрайтын және сатып алу опционын қамтымайтын шарттарға) қолданады. Сондай-ақ Банк төмен құны бар офистік жабдықты жалдауға қатысты мойындаудан босатуды құны төмен деп есептелетін активтерді жалдау шарттарына қолданады (яғни 1.900 мың теңгеге дейін). Қысқа мерзімді жалдау мен төмен құны бар активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімінің бойына желілік әдіспен жалдау бойынша шығыс ретінде танылады.

Ұзарту опционымен жасалған шарттарда жалдау мерзімін айқындау кезіндегі елеулі пайымдаулар

Банк жалдау мерзімін соларға қатысты жалдауды ұзарту опционы көзделген кезеңдермен бірге, егер ол орындалады деген жеткілікті сенімділік болса, немесе егер ол орындалмайды деген жеткілікті сенімділік болса, соған қатысты жалдауды тоқтату опционы көзделген кезеңдермен бірге жалдау кезеңі мерзімінен бұрын тоқтатылуға жатпайтын ретінде айқындайды.

Кейбір жалдау шарттары бойынша Банктің активтерді жалдау мерзімін үш жылдан бес жылға дейінгі қосымша мерзімге ұзарту опционы бар. Банк осы пайымдауды ол ұзартуға арналған бұл опционды орындайтындығына жеткілікті сенімділіктің болуын айқындау үшін қолданады. Бұл ретте Банк жалдауды ұзарту опционын орындау үшін экономикалық ынтаның пайда болуына әкеп соқтыратын барлық орынды факторларды ескереді. Жалдаудың басталу күнінен кейін Банк маңызды оқиға туындаған кезде не болмаса Банкке бағынышты болатын және оның жалдауды ұзарту опционын орындау (немесе орындай алмау) қабілетіне әсер ететін жағдайлар өзгерген кезде (мысалы, бизнес-стратегияның өзгеруі) жалдау мерзімін қайталап бағалайды.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)**Есеп саясатындағы өзгерістер (жалғасы)**

16 ХҚЕС (IFRS) «Жалдау» (жалғасы)

(б) Жаңа есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

i. Банк жалға алушы ретінде (жалғасы)

Қаржылық жағдай туралы есепте, жиынтық кіріс туралы есепте және ақша қаражатының қозғалысы туралы есепте танылған сомалар

Төменде активтердің Банкте бар пайдалану құқығы мен жалдау бойынша міндеттемелер нысанындағы баланстық құны және оның кезең ішіндегі өзгерістері көрсетілген:

	Пайдалану құқығы нысанындағы активтер – ғұмарттар	Жалдау бойынша міндеттемелер
2019 жылғы 1 қаңтарға	124.264	124.264
Жаңа түсімдер	124.475	124.475
Амортизация бойынша шығыстар	(52.425)	–
Қаржылық шығыс	–	18.134
Төлемдер	–	(63.969)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	196.314	202.904

«Пайдаға салынатын салықты есептеу қағидаларына қатысты белгісіздік» 23 КРМФО (IFRIC) түсіндіру

Түсіндіру салықтық баяндауларға қатысты белгісіздік болған талаптарда пайдаға салынатын салықтарды есепке алу тәртібін қарастырады, бұл «Пайда салықтары» 12 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылуына әсер етеді. Түсіндіру 12 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылу аясына жатпайтын салықтар мен алымдарға қолданылмайды, сондай-ақ айқындалмаған салықтық баяндаулармен байланысты пайда нормалары мен айыппұлдарға қатысты ерекше талаптарды қамтымайды. Атап айтқанда, түсіндіру келесі мәселелерді қарастырмайды:

- ұйым айқындалмаған салықтық баяндауларды бөлек қарастыра ма;
- ұйым салық органдарының салықтық баяндауларды тексеруге қатысты жасайтын жорамалдар;
- ұйым салық салынатын пайданы (салық зиянын), салық базасын, пайдаланылмаған салық зияндарын, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен салық мөлшерлемелерін қалайша айқындайды;
- ұйым фактілер мен жағдайлардың өзгеруін қалайша қарастырады.

Банк әрбір анықталмаған салық түсіндірмесін бөлек немесе бір немесе бірнеше басқа анықталмаған салық түсіндірмелерімен бірге талқылау қажеттілігін айқындайды және белгісіздікті шешу нәтижесін барынша дәл болжауға мүмкіндік беретін тәсілді пайдаланады. Бұл түсіндірме Банктің қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

«Әлеуетті теріс өтеумен мерзімінен бұрын өтеу туралы талаптар» 9 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер

9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай борыштық құрал шартта көзделген ақша ағындары «борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздардың есебінен төлемдер» (SPPI критерийлері) болып табылатындығы және құрал мұндай жіктеуге жол беретін тиісті бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын құрал екендігі талабымен басқа да жиынтық кіріс арқылы амортизацияланған құны немесе әділ құны бойынша бағалана алады. 9 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер қаржы активі шарттың мерзімінен бұрын бұзылуына әкеп соқтыратын оқиғаға немесе жағдайға қарамастан және қай тараптың шарттың мерзімінен бұрын бұзылуы үшін негізделген өтемақыны төлейтіндігіне немесе алатындығына қарамастан SPPI критерийлерін қанағаттандыратындығын түсіндіреді. Бұл түзетулер Банктің қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Есеп саясатындағы өзгерістер (жалғасы)

«Бағдарламаға өзгерістерді енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу» 19 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

19 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер бағдарламаның өзгеруі, бағдарламаның қысқаруы немесе бағдарлама бойынша міндеттемелердің өтелуі есепті кезең ішінде болған жағдайларда есепке алу тәртібін қарастырады. Түзетулер, егер бағдарламаға өзгерістерді енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу жылдық есепті кезеңнің ішінде болса, ұйым белгіленген төлемдері бар бағдарламаның таза міндеттемесін (активін) қайта бағалау үшін пайдаланылған және бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақы мен мұндай оқиғадан кейін бағдарламаның активтерін көрсететін актуарлық жорамалдарға сүйене отырып, бағдарламаға өзгерістер енгізілгеннен, қысқартылғаннан кейін немесе бағдарлама бойынша міндеттемелер толық өтелгеннен кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты ағымдағы кезеңдегі қызметтердің құнын айқындауы тиіс. Сондай-ақ Ұйым бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақыларды көрсететін белгіленген төлемдері бар бағдарламаның таза міндеттемесін (активін) қайта бағалау үшін пайдаланылған және бұл оқиғадан кейін бағдарлама активтерін; және белгіленген төлемдері бар бағдарламаның таза міндеттемесін (активін) қайта бағалау үшін пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, бағдарламаға өзгерістер енгізілгеннен, қысқартылғаннан кейін немесе бағдарлама бойынша міндеттемелер толық өтелгеннен кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты пайданың таза көлемін айқындау.

Бұл түзетулер Банктің қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

«Қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар» 28 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

Түзетулер, ұйым 9 ХҚЕС-ті (IFRS) соларға үлестік қатысу әдісі қолданылмайтын, бірақ мәнінде қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға таза инвестицияның бір бөлігін құрайтын (ұзақ мерзімді салымдар) қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға ұзақ мерзімді салымдарды қолдануы тиіс екендігін түсіндіреді. Бұл түсіндіру маңызды болып табылады, өйткені ол мұндай ұзақ мерзімді салымдарға 9 ХҚЕС-те (IFRS) күтілетін несие зияндарының моделі қолданылады.

Сондай-ақ түзетулерде, 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдану кезінде ұйым қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын шеккен залалдарды, не болмаса «Қауымдасқан ұйымдарға немесе бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялар» 28 ХҚЕС (IAS) қолдану салдарынан туындайтын қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға салынған таза инвестицияның түзетулері ретінде танылған таза инвестицияның құнсыздануынан болған залалдарды назарға алмайтындығы түсіндіріледі.

Бұл түзетулер Банктің қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді, өйткені Банктің оларда қарастырылатын қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға ұзақ мерзімді салымдары жоқ.

ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2015-2017 жылдар

3 ХҚЕС (IFRS) «Бизнестерді біріктіру»

Түзетулерде, егер ұйым бірлескен операция болып табылатын бизнеске бақылау алса, бірлескен операцияның активтері мен міндеттемелеріндегі қатысу үлестерін әділ құны бойынша қайта бағалауды қоса алғанда, ол кезең-кезеңімен жүзеге асырылатын бизнестерді біріктіруге қатысты талаптарды қолданылуы тиіс екендігі түсіндірілген. Бұл ретте иемденуші бірлескен операциялардағы бұрын болған барлық қатысу үлесін қайта бағалауы тиіс.

Ұйым оларды сатып алу күні 2019 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын алғашқы жылдық есепті кезеңмен сай келетін немесе содан кейін басталатын бизнестердің біріктірілуіне қатысты бұл түзетулерді қолдануы тиіс. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

Бұл түзетулер Банктің соның шеңберінде бірлескен бақылауды алатын операциялардың жоқтығына орай оның қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

11 ХҚЕС (IFRS) «Бірлескен кәсіпкерлік»

Бірлескен операциялардың қатысушысы болып табылатын, бірақ бірлескен бақылауы жоқ тарап бірлескен операцияларға бірлескен бақылауды ала алады, солардың шеңберіндегі қызмет бұл термин 3 ХҚЕС-те (IFRS) айқындалғандай бизнесті білдіреді. Түзетулерде мұндай жағдайларда осындай бірлескен операцияда бұрын болған қатысу үлестерінің қайта бағаланбайтындығы түсіндіріледі.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Есеп саясатындағы өзгерістер (жалғасы)

ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2015-2017 жылдар (жалғасы)

11 ХҚЕС (IFRS) «Бірлескен кәсіпкерлік» (жалғасы)

Ұйым мұндай түзетулерді мәмілелерге қатысты қолдануы тиіс, солардың шеңберінде ол бірлескен бақылауға ие болады және солардың күні 2019 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын алғашқы жылдық есепті кезеңмен сай келеді немесе содан кейін басталады. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

Бұл түзетулер Банктің соның шеңберінде бірлескен бақылауды алатын операциялардың жоқтығына орай оның қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

12 ХҚЕС (IAS) «Пайда салықтары»

Түзетулер, дивидендтерге қатысты салық салдары көпшілік жағдайда меншік иелерінің арасында бөлумен қарағанда, бөлінетін пайданы әкелген бұрынғы операциялармен немесе оқиғалармен байланысты екендігін түсіндіреді. Тиісінше, ұйым ұйымның бастапқыда бұл операцияларды немесе оқиғаларды қай жерде мойындағандығына қарай дивидендтерге қатысты салық салдарын пайда немесе зиян, басқа да жиынтық кіріс немесе меншікті капитал құрамында мойындауы тиіс.

Ұйым бұл түзетулерді 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолдануы тиіс. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл түзетулерді алғаш рет қолдану кезінде ұйым оларды ең ерте салыстырмалы кезеңнің басталу күніне немесе осы күннен кейін мойындалған дивидендтерге қатысты салық салдарына қолданылуы тиіс.

Банктің қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес келгендіктен, олардың қолданылуы Банктің қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

23 ХҚЕС (IAS) «Қарыздар бойынша шығындар»

Түзетулер, ұйым жіктелетін активті сатып алу үшін арнайы алынған қарыздарды ортақ мақсаттарға арналған қарыздардың құрамында, бұл активті мақсатына лайық пайдалануға немесе сатуға дайындауға қажетті барлық жұмыстар іс жүзінде аяқталғанда ескеруі тиіс екендігін түсіндіреді.

Ұйым бұл түзетулерді ұйым түзетулерді алғаш рет немесе осы күннен кейін қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне орын алатын қарыз алулар бойынша шығындарға қатысты қолдануы тиіс. Ұйым бұл түзетулерді 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолдануы тиіс. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

Банктің қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес келгендіктен, олардың қолданылуы Банктің қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

Әділ құнды бағалау

Банк пайда немесе зиян арқылы әділ құны (ПЗӘҚ) бойынша және басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны (БЖКӘҚ) бойынша бағаланатын мұндай қаржы құралдарын және инвестициялық жылжымайтын мүлік сияқты қаржылық емес активтерді әрбір есепті күнге әділ құны бойынша бағалайды. Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарының әділ құны туралы ақпарат *24-ескертпеде* ашылып көрсетіледі.

Активтің сатылғаны үшін түскен немесе бағалау күніне нарық қатысушыларының арасындағы әдеттегі мәміленің барысында міндеттемелердің берілгені үшін төленген баға әділ құн болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру мақсатындағы мәміле:

- бұл актив немесе міндеттеме үшін негізгі болып табылатын нарықта; немесе
- негізгі нарық болмай қалғанда, бұл активке немесе міндеттемеге қатысты барынша тиімді болатын нарықта жүзеге асырылады.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Банк негізгі немесе барынша қолайлы нарыққа қол жеткізе алуы тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын белгілеу кезінде пайдаланатын жорамалдарды қолдана отырып бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің ең үздік экономикалық мүдделерінде әрекет етеді деп болжануда. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының экономикалық пайда әкелуіне болмаса активті ең үздік және барынша тиімді тәсілмен пайдалану арқылы не болмаса оны бұл активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланатын нарыққа басқа қатысушыға сату арқылы пайда әкелуіне қабілетін назарға алады.

Банк мұндай бағалау үлгілерін пайдаланады, әрі олар мұндай жағдайларда орынды болып табылады және солар үшін әділ құнды бағалау үшін жеткілікті болып табылады, бұл ретте релевантты қадағаланатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, қадағаланбайтын бастапқы деректерді мейлінше азайтуға мүмкіндік береді.

Әділ құны бағаланатын немесе қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құнның төменде сипатталған иерархиясының шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей – бірдей активтерге немесе міндеттемелерге арналған белсенді нарықтардағы баға белгілеулері (түзетілмеген).
- 2-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері.
- 3-деңгей – иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құны бойынша бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта қадағаланбайтын болып табылады.

Қаржылық есептілікте қайталанатын негізде танылатын активтер мен міндеттемелер болған жағдайда, Банк оларды әрбір есепті кезеңнің соңына жіктеуді қайталап талдай отырып (жалпы әділ құны бойынша бағалау үшін едәуір болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде) иерархияның деңгейлері арасында аудару қажеттілігін айқындайды.

Қаржы активтері мен міндеттемелер

Бастапқы тану

Мойындау күні

Қаржы активтері мен міндеттемелерін стандартты талаптарда сатып алу немесе сату амалы мәміленің жасалу күніне, яғни Банк активті немесе міндеттемені сатып алу міндеттемесін өз мойнына алатын күнге көрсетіледі. Стандартты талаптарда сатып алу немесе сату амалына қаржы активтері мен міндеттемелерін шарт шеңберінде сатып алу немесе сату жатады, оның талаптары бойынша активтер мен міндеттемелерді нарықта қабылданған қағидаларда немесе келісімдерде белгіленген мерзімнің шегінде қою талап етіледі.

Бастапқы бағалау

Қаржы құралдарын бастапқы тану кезінде жіктеу шарттық талаптардан және құралдарды басқару үшін қолданылатын бизнес-модельден тәуелді болады. Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер ПЗӘҚ бойынша бағаланған жағдайлардан басқа, мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, қаржы құралдары бастапқыда әділ құны бойынша бағаланады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін бағалау санаты

Банк өзінің барлық қаржы активтерін активтерді басқару үшін қолданылатын бизнес-модельдің және мыналар бойынша бағаланатын активтердің шартты талаптарының негізінде жіктейді:

- амортизацияланған құны;
- БЖКӘҚ;
- ПЗӘҚ.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

Бастапқы бағалау (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелерін бағалау санаты (жалғасы)

Банк туынды құралдар мен саудаға арналған құралдарды ПЗӘҚ бойынша жіктейді және бағалайды. Банк өз қарауына қарай қаржы құралдарын ПЗӘҚ бойынша бағаланатын ретінде жіктей алады, егер мұндай жіктеу амалы бағалау немесе мойындау қағидаттарын қолданудың бірізді болмауын жоюға немесе едәуір азайтуға мүмкіндік берсе.

Қаржылық міндеттемелер, қаржыландыру мен қаржылық кепілдіктерді беру міндеттемелерінен басқа, амортизацияланған құны бойынша немесе ПЗӘҚ бойынша бағаланды, егер олар саудаға арналған немесе Исламдық туынды құралдар болса, не болмаса ұйымның қарауына қарай әділ құны бойынша бағаланатын деп жіктелсе.

Кредиттік ұйымдардағы қаражат, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек және амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген қарыздар

Банк кредиттік ұйымдардағы қаражатты, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешекті және амортизацияланған құны бойынша, клиенттерге берілген қарыздарды, тек егер келесі қос талап орындалатын болса ғана, бағалайды:

- қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады;
- қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне (SPPI) борыштың негізгі сомасы мен пайданың есебінен төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздейді.

Бұл талаптар барынша толық төменде қарастырылады.

Бизнес-модельді бағалау

Банк бизнес-модельді бизнестің белгілі бір мақсаттарына қол жеткізу үшін топтарға біріктірілген қаржы активтері қалайша басқарылатындығын барынша жақсы көрсететін деңгейде айқындайды.

Банктің бизнес-модель бөлек құралдар деңгейінде емес, портфельдерді агрегациялаудың барынша жоғары деңгейінде бағаланады және мынадай бақыланатын факторларға негізделген:

- бизнес-модельдің нәтижелілігі мен бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігі қалайша бағаланатындығына және бұл ақпарат ұйымның шешуші басқарушы персоналына қалайша хабарланатындығына;
- бизнес-модельдің нәтижелілігіне (және бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігіне) әсер ететін тәуекелдер және, атап айтқанда, бұл тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнесті басқаратын менеджерлерге қалайша ынталандырылатындығына (мысалы, сыйақы басқарылатын активтің әділ құнына немесе шартта көзделген алынған ақша ағындарына негізделген бе);
- сатудың күтілетін жиілігі, көлемі мен мерзімдері Банктің бизнес-модельін бағалау кезінде маңызды аспектілер болып табылады.

Бизнес-модельдің бағалануы «ең нашар» немесе «стресстік» сценарийлерді ескерместен, пайда болуы негізделген түрде күтілетін сценарийлерге негізделген. Егер ақша ағындары бастапқы мойындалғаннан кейін Банк үміттерінен басқа тәсілмен іске асырылса, Банк бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қалған қаржы активтерінің жіктелуін өзгертпейді, бірақ келешекте мұндай ақпаратты жуырда құрылған немесе жуырда сатып алынған қаржы активтерін бағалау кезінде назарға алады.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

Бастапқы бағалау (жалғасы)

«Борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайда есебінен ғана төлемдер» тестісі (SPPI тестісі)

Жіктеу процесінің екінші сатысының шеңберінде Банк шартта көзделген актив бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайда есебінен ғана төлемдер (яғни SPPI тестісі) болып табылатындығын анықтау үшін қаржы активінің шартты талаптарын бағалайды.

Бұл тесттің мақсаттары үшін «негізгі борыш сомасы» бастапқы мойындау кезінде қаржы активінің әділ құнын білдіреді, және ол бұл қаржы активі қолданылуының барлық мерзімінің бойына өзгере алады.

Несие шартының шеңберінде пайданың барынша едәуір элементтері әдетте ақшаның уақытша құны үшін өтемақы және несиелік тәуекел үшін өтемақы болып табылады. SPPI тестісін өткізу үшін Банк пайымдауды қолданып, орынды факторларды, мысалға, қаржы активінің қай валютада білдірілгенін және пайда мөлшерлемесі белгіленген кезеңді саралайды.

Сол уақытта тәуекелдерге ұшырағыштыққа немесе шартта көзделген, базалық несие келісімімен байланысты емес ақша ағындарының волатильділігіне аз ғана әсер ететін шарттық талаптар, борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздардың есебіне төлемдер болып табылатын шартта көзделген ақша ағындарының пайда болуын негіздемейді. Мұндай жағдайларда қаржы активін ПЗӘҚ бойынша бағалау қажет.

Қаржылық кепілдіктер және несиелерді беру міндеттемелері

Банк қаржылық кепілдіктерді шығарады.

Қаржылық кепілдіктер бастапқыда қаржылық есептілікте әділ құны бойынша алынған сыйлықақы сомасында танылады. Бастапқы танудан кейін Банк әрбір кепілдік бойынша өз міндеттемесін пайда немесе зиян туралы есепте танылған жинақталған амортизацияны және КНЗ бағалау резервін шегере отырып бастапқыда танылған сомадан ең үлкен өлшем бойынша бағалайды.

Қаржы құралдарын беру міндеттемелері шарттық міндеттемелер болып табылады, солардың талаптары бойынша міндеттеменің қолданылу мерзімінің ішінде Банк клиентке күні бұрын аталған талаптарда қаржыландыруды беруге міндетті. Қаржылық кепілдік шарттары жағдайындай, мұндай міндеттемелерге қатысты КНЗ бағалау талаптары қолданылады.

Орындау кепілдігі

Орындау кепілдіктері – егер басқа тарап шартта көзделген міндетті орындамаса, өтемақыны беретін шарттар. Орындау кепілдігі несиелік тәуекелді бермейді. Орындау кепілдігі бар шарт бойынша тәуекел басқа тараптың шартта көзделген міндетті орындамау мүмкіндігі болып табылады. Тиісінше, орындау кепілдіктері қаржы құралдары болып табылады және сондықтан 9 ХҚЕС-тің (IFRS) қолданылу аясына жатпайды.

Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек және клиенттерге қарыздар

Клиенттерге қарыздар мен Исламдық қаржыландыру қызметі бойынша дебиторлық берешекке Мұрабаха шарттары бойынша дебиторлық берешек кіреді, – бұл тіркелген төлемдері бар, белсенді нарықта айналыста жүрмейтін туынды емес қаржы активтері. Ол дереу сатуға немесе таяу арада сатуға арналмаған, бірақ шарттық ақша ағындарын алуға арналған. Активтер пайданың тиімді мөлшерлемесі әдісін пайдалана отырып амортизациялық құн бойынша көрсетіледі. Мұндай активтер бойынша кірістер мен шығыстар мұндай активтер есептен шығарылған немесе құнсызданған кезде, сондай-ақ амортизация процесінде пайдада немесе залалда көрсетіледі. Исламдық қаржыландыру қызметі бойынша дебиторлық берешек Мұрабаха шарттары бойынша түсімдерден тұрады. Мұрабаха шарттары бойынша дебиторлық берешек, құнсыздану резервін шегере отырып, амортизацияланған құны бойынша ескеріледі.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

Бастапқы бағалау (жалғасы)

Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек және клиенттерге қарыздар (жалғасы)

Исламдық қаржыландыру қызметі екі кіріс көзінен қаржыландырылады: 1) Банктің баланста ескерілетін өз қаражаты; 2) Уакала және Мұдараба шарттары бойынша алынған қаражат. Уакала мен Мұдараба шарттарының талаптарына сай Банк тәуекел көтермейді және мұндай қаражат баланстан тыс баптар ретінде ескеріледі. Уакала мен Мұдараба шарттары мерзімінен бұрын бұзылған немесе олардың қолданылу мерзімі аяқталған жағдайда, бұл активтерді өтеу мерзімдерінің ықтимал сәйкессіздігіне әкеп соқтыра алады, туындайтын дефицитті Банк өз қаражатының есебінен қаржыландыра алады және актив ретінде қаржылық жағдай туралы есепте ескеріле алады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерді қайта жіктеу

Банк қаржы активтерін басқарудың бизнес-моделін өзгертетін айрықша жағдайлардан басқа, қаржы активтері бастапқыда танылғаннан кейін қайта жіктемейді. Қаржылық міндеттемелер ешқашан қайта жіктелмейді.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламаларына қандай да бір шарттық міндеттемелер жүктелмеген қолма-қол қаражат және пайда болған күннен бастап тоқсан күннің ішінде өтеу мерзімі бар ҚРҰБ-дағы және басқа да банктердегі қаражат жатады.

Қарыз қаражаты

Шығарылған қаржы құралдары немесе олардың құрамдас бөліктері, егер шарттық келісімнің нәтижесінде Банктің не ақша қаражатын немесе өзге де қаржы активтерін қою, не міндеттемені ақша қаражатының немесе басқа да қаржы активтерінің тіркелген сомасын меншікті үлестік құралдардың тіркелген санына айырбастау арқылы өзге түрде орындау міндеттемесі болады. Мұндай құралдарға кредиттік ұйымдардағы қаражат пен клиенттердің қаражаты кіреді. Бастапқыда мойындалғаннан кейін қарыз қаражаты пайданың тиімді мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі. Кірістер мен шығыстар міндеттемелердің мойындалуы тоқтаған кезде, сондай-ақ амортизация процесінде пайда немесе зиян құрамында бейнеленеді.

Қаржы активтерін өзара есепке алу

Қаржы активі немесе қаржылық міндеттеме мойындалған сомаларды есепке алуға заңи тұрғыдан қорғалған құқық болғанда және есеп айырысуларды нетто-негізде жүзеге асыруға не болмаса активті сатуға және міндеттемені бір мезгілде орындауға ниет болғанда, қаржылық жағдай туралы есепте нетто-өлшемді ұсына отырып өзара есепке алынуға жатады. Есепке алу құқығы келешектегі оқиғаға негізделмеуі тиіс және барлық келесі жағдайларда заңи тұрғыдан қорғалуы тиіс:

- әдеттегі қызметтің барысында;
- дефолт болған жағдайда; және
- ұйым немесе қарсы агенттердің біреуі дәрменсіз немесе банкрот болып қалған жағдайда.

Бұл шарттар, әдетте, өзара есепке алу туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте толық сомада көрсетіледі.

Қаржы құралдарын қайта құрылымдау

Кепіл затын өндіріп алудың орнына, мүмкіндігіне қарай, Банк қаржы құралдары бойынша талаптарды қайта қарастыруға тырысады, мысалы, төлемдердің шарттық мерзімдерін ұзартып, қаржыландырудың жаңа талаптарын келіседі.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы құралдарын қайта құрылымдау (жалғасы)

Банк қаржы активін, мысалы, клиентке берілген қаржы құралын мойындауды тоқтатады, егер шарт талаптары ол шын мәнінде жаңа қаржыландыруға айналатындай етіп қайта қаралады, ал айырма құнсызданудан болған залал танылғанға дейін мойындауды тоқтатудан болған пайда немесе зиян ретінде танылады. Бастапқыда танылған кезде қаржы құралы, құрылған қаржы құралы сатып алынған немесе құрылған несиелік-құнсызданған (СҚНҚ) активі болып саналған жағдайлардан басқа, КНЗ бағалау мақсатында 1-кезеңге жатады. Клиентке берілген қаржыландыруды мойындауды тоқтату қажеттілігін бағалау кезінде Банк, өзгесінен басқа, келесі факторларды қарастырады:

- қаржыландыру валютасының өзгеруі;
- қарсы агенттің өзгеруі;
- құрал бұдан былай SPPI тестісінің критерийлеріне жауап бермейтіндігіне түрлендірілуі.

Егер түрлендіру амалы ақша ағындарының едәуір өзгеруіне әкеп соқтырмаса, түрлендіру мойындауды тоқтатуға әкеп соқтырмайды. Пайданың бастапқы тиімді мөлшерлемесі бойынша дисконтталған ақша ағындарының өзгеруі негізінде, Банк түрлендіруден болған пайданы немесе зиянды мойындайды, олар құнсызданудан болған залал танылғанға дейін пайда немесе зиян туралы есепте түрлендіруден болған шығыстарды шегере отырып кірістердің құрамында білдіріледі.

Мойындалудың тоқтатылуына әкеп соқтырмайтын түрлендіру амалы жасалған жағдайда, Банк несиелік тәуекелдің айтарлықтай артуын немесе активтерді несиелік-құнсызданған ретінде жіктеу қажеттілігін қайталап бағалайды. Актив түрлендірудің нәтижесінде несиелік-құнсызданған ретінде жіктелгеннен кейін ол 3-кезең құрамында кем дегенде 6 айлық сынақ кезеңінің бойына қалады. Қайта құрылымдалған қаржыландыруды 3-кезеңнен аудару үшін төлемдердің түрлендірілген кестесіне сәйкес барлық сынақ кезеңінің ішінде негізгі борыштың немесе пайданың елеусіз сомаларынан артық тұрақты төлемдер қажет.

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржы активтері

Қаржы активі (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануды доғарады, егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Банк активтен келетін ақша ағындарын алу құқығын берсе немесе алған ақша ағындарын толығымен елеулі кешіктіріусіз «транзиттік» келісім талаптарында үшінші тарапқа аудару міндеттемесін қабылдаса; сондай-ақ
- Банк (а) не активтен түсетін бүкіл пайда мен тәуекелді түгелімен дерлік берсе, (б) не бермесе, алайда активтен түсетін пайда мен тәуекелді өзінде де сақтамайтын болса, бірақ осы активтің бақылануын берсе.

Егер Банк активтен келетін ақша ағымдарын алу құқығын оған байланысты бүкіл пайда мен тәуекелді бермей де, өзінде сақтамай да, сондай-ақ активтің бақылануын бермей де берсе, мұндай актив есепке алуда Банктің бұл активтегі қатысуын жалғастыратын шекте бейнеленеді. Берілген актив бойынша кепілдеме нысанындағы активке қатысуды жалғастыру Банкке төлемге берілуі мүмкін өтемің ең жоғарғы мөлшері мен активтің бастапқы баланстық құны мәндерінің ең азы бойынша бағаланады.

Есептен шығару

Қаржы активтері есептен ішінара не болмаса Банк олардың құнының өтелуін бұдан былай күтпеген жағдайда бүтіндей есептен шығарылады. Егер есептен шығарылуға жататын сома жинақталған құнсыздану резервінің көлемінен көп болса, айырмасы ең алдымен резервтің ұлғаюы ретінде ескеріледі, ал содан кейін жалпы баланстық құнына қолданылады. Кез келген кейінгі қалпына келтіру амалдары несиелік залалдар бойынша шығыстарға жатқызылады. Есептен шығару мойындауды тоқтатуға жатады.

*(Мың теңгемен)***4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)****Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер**

Қаржылық міндеттеменің мойындалуы тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі аяқталған жағдайда тоқтатылады.

Қолданыстағы бір қаржылық міндеттемені сол кредитордың алдындағы басқа міндеттемеге елеулі ерекшеленетін талаптарда ауыстырған кезде немесе қолданыстағы міндеттеме талаптарына елеулі түрлендірулер енгізілген жағдайда, бастапқы міндеттеменің мойындалуы тоқтатылады, ал жаңа міндеттеме пайда немесе зиян құрамында міндеттемелердің баланстық құнындағы айырманы мойындай отырып, есепке алуда бейнеленеді.

Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы шығыстар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес есептеледі.

Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер мен міндеттемелер баланстық міндеттемелер әдісін пайдалана отырып, уақытша айырмаларға қатысты есептеледі. Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы жүзеге асырылу сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда мен шығынға да әсер етпейтін операция бойынша активтің немесе міндеттеменің бастапқы бейнеленуі нәтижесінде туындайтын жағдайлардан басқа кезде кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы қаржылық есептілік мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салықтық базасы мен олардың баланстық құны арасында туындайтын барлық уақытша айырмашылықтары бойынша бейнеленеді.

Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер салықтық базаны азайтатын осы уақытша айырмашылықтар қарсы есепке алынуы мүмкін болашақта салық салынатын пайда алу ықтималдылығы бар дәрежеде ғана көрсетіледі. Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер активті өткізу немесе күшіне енген немесе есепті күнге нақты күшіне енген заңнамаға сүйене отырып міндеттемені реттеу кезеңінің ішінде қолданылатын салық салу мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Сонымен қатар Қазақстан Республикасында Банктің қызметіне қатысты пайдаланылатын түрлі операциялық салықтар қолданылады. Бұл салықтар өзге операциялық шығыстар құрамында бейнеленеді.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген, күнделікті қызмет көрсету шығасылары ескерілмеген нақты құны бойынша бейнеленеді. Мұндай құнға, егер олар мойындау критерийлеріне жауап берсе, орын алу фактісі бойынша танылатын құрал-жабдықты ауыстыруға байланысты шығындар кіреді.

Бұл активтің баланстық құнын өтеудің мүмкін еместігін көрсететін оқиғалар мен жағдайлардағы өзгерістер туындаған жағдайда, негізгі құралдардың баланстық құнының құнсыздануы бағаланады.

Актив амортизациясы оны пайдалану мүмкін болған кезде басталады. Амортизация активтерді пайдалы пайдаланудың келесі есепті мерзімдерінің ішінде желілік әдіспен есептеледі:

	Амортизация мөлшерле- мелері
Компьютерлер және офистік жабдықтар	20-50%
Көлік құралдары	15-20%
Жиһаз	15-20%

Тарату құны, пайдалы қызмет ету мерзімі және активтердің амортизациясын есептеу әдістері әрбір есепті жылдың соңында талданады және қажетіне қарай түзетіледі.

Жөндеу және қайта салу шығыстары олардың туындауына қарай шығасыларға жатқызылады және капиталдандырылуы тиіс жағдайларды қоспағанда, өзге операциялық шығыстар құрамына енгізіледі.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтерге бағдарламалық қамсыздандыру мен лицензиялар кіреді.

Бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқыда нақты құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру бойынша операциялар шеңберінде сатып алынған материалдық емес активтердің нақты құны сатып алу күнгі әділ құнды білдіреді. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген нақты құны бойынша көрсетіледі. Материалдық емес активтердің пайдалы қызмет етуінің шектелген немесе белгіленбеген мерзімі бар. Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер 1-тен 7-ке дейінгі жылды құрайтын пайдалы қызмет мерзімі ішінде амортизацияланады, мүмкін құнсыздану белгілері болған жағдайда, құнсыздану мәніне сарапталады. Шектелген пайдалы қызмет ету мерзімі бар материалдық емес активтердің амортизациясы кезеңі мен оны есептеу әдісі кем дегенде әрбір есепті жылдың соңында қайта қаралады.

Бағалау міндеттемелері

Банктің өткеніндегі белгілі бір оқиғаның салдарынан реттелуі ықтималдылықтың үлкен дәрежесіндегі болашақ экономикалық пайданы қамтитын ресурстар шығысын талап ететін және сенімділіктің жеткілікті дәрежесінде бағалауға болатын заңды немесе практикамен негізделген міндеттемелері болса, бағалау міндеттемелері танылады.

Жұмыскерлерді зейнетақымен қамсыздандыру және басқа да жеңілдіктер бойынша міндеттемелер

Банктің қызметкерлерге ағымдағы жалпы төлемдерден пайыз ретіндегі жұмыс берушінің ағымдық жарналарының есебі көзделетін Қазақстан Республикасының мемлекеттік зейнетақы жүйесіне қатысудан басқа зейнетақылық қамсыздандырудың қосымша схемалары жоқ. Бұл шығыстар тиісті жалақы қатысты болатын есепті кезеңде көрсетіледі. Осыдан басқа, Банк еңбек қызметі аяқталғаннан кейін қызметкерлерге елеулі сыйақыларды төлемейді.

Жарғылық капитал

Жарғылық капитал

Жай акциялар капитал құрамында бейнеленеді. Бизнесті біріктіру жағдайларын қоспағанда, жаңа акцияларды шығаруға тікелей байланысты үшінші тараптардың қызметіне ақы төлеу шығыстары осы эмиссиялар нәтижесінде алынған соманың кемітілуі ретінде капитал құрамында бейнеленеді. Алынған қаражаттың әділ құнының шығарылған акциялардың атаулы құнынан асып кету сомасы қосымша төленген капитал ретінде бейнеленеді.

Дивидендтер

Дивидендтер есепті мерзімге дейін жарияланған жағдайда ғана міндеттемелер ретінде танылады және есепті мерзімдегі меншікті капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шығаруға қаржылық есептілікті бекіткен күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, есептілікте ашып көрсетіледі.

Шартты активтер мен міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте бейнеленбейді, мұндайда оларды өтеуге байланысты ресурстардың шығарылуы күмәнді болып табылатын жағдайларды қоспағанда олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады. Шартты активтер қаржылық жағдай туралы есепте бейнеленбейді, мұндайда оларға байланысты экономикалық пайданы алу мүмкін болып табылатын жағдайларда олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Кірістер мен шығыстарды тану

Егер Банк экономикалық пайда алады деген жоғары ықтималдылық болса, және егер түсімнің сенімді бағалануы мүмкін болса, түсім танылады. Қаржылық есептілікте түсімді мойындау үшін келесі критерийлер орындалуы тиіс:

Қаржылық және дәл сондай кірістер мен шығыстар

Банк амортизацияланған құн бойынша немесе несиелік-құнсызданған қаржы активтерінен басқа қаржы активтерінің жалпы баланстық құнына тиімді пайда мөлшерлемесін қолдана отырып, БЖКӘҚ бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша пайыздық түсімді есептейді. Пайданың тиімді мөлшерлемесі – осы мөлшерлеме бойынша дисконттау кезінде күтілетін болашақтағы ақшалай төлемдер немесе қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішіндегі немесе өте қысқа уақыт кезеңі ішіндегі түсімдер, олар қолданылатын жерде бұл қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің таза баланстық құнына дәлме-дәл келтіріледі. Есептеу кезінде қаржы құралы бойынша барлық шарттық талаптар (мысалы, мерзімінен бұрын өтеу құқығы) және пайданың тиімді мөлшерлемесінің ажырамас бөлігі болып табылатын құралға тікелей байланысты комиссиялық немесе қосымша шығыстар ескеріледі, бірақ келешек несиелік шығындар ескерілмейді. Банк төлемдердің немесе түсімдердің бағаларын қайта қарастырған жағдайда, қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің баланстық құны түзетіледі. Түзетілген баланстық құн бастапқы пайыздың тиімді мөлшерлемесінің негізінде есептеледі, ал баланстық құнның өзгеруі түсім немесе шығыстар ретінде көрсетіледі.

Несиелік-құнсызданғанға айналатын қаржы активі болған жағдайда Банк пайданың тиімді мөлшерлемесін бұл қаржы активінің таза амортизацияланған құнына қолдана отырып түсімді есептейді. Егер қаржы активі бойынша дефолт жойылатын болса және ол бұдан былай несиелік-құнсызданған болып табылмаса, Банк жалпы құнның негізінде түсімнің есептелуіне оралады.

Сатып алынған немесе құрылған несиелік-құнсызданған қаржы активтері болған жағдайда Банк түсімді несиелік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайда мөлшерлемесін қаржы активінің амортизацияланған құнына қолдана отырып есептейді. Несиелік тәуекелді ескере отырып түзетілген пайданың тиімді мөлшерлемесі – бұл бастапқы мойындау кезінде есепті келешек ақша ағындарын (несиелік залалдарды қоса) СҚНҚ активтерінің амортизациялық құнына дейін дисконттайтын мөлшерлеме.

Комиссиялық кірістер

Банк клиенттерге көрсететін әр түрлі қызметтерден комиссиялық кірістер алады. Комиссиялық кірістер мынадай екі санатқа бөлінуі мүмкін:

Белгілі бір уақыт кезеңінің ішінде қызмет көрсеткені үшін алынған комиссиялық кірістер

Белгілі бір уақыт кезеңінің ішінде қызмет көрсеткені үшін алынған комиссиялық кірістер сол кезеңнің ішінде есептеледі. Мұндай баптарға комиссиялық кірістер мен кепілдіктердің берілгені үшін сыйақы кіреді. Қаржы құралын пайдалану ықтималдылығы үлкен болса, қаржы құралын беру бойынша міндеттемелер үшін комиссиялар және қаржы құралын беруге байланысты өзге комиссиялар алдағы кезеңдерге жатқызылып (қаржы құралын беруге тікелей байланысты шығасылармен қатар), қаржы құралы бойынша пайданың тиімді мөлшерлемесінің түзетуі ретінде танылады.

Операцияларды жасау бойынша қызмет көрсетуден түскен комиссиялық кірістер

Үшінші тараптың атынан операциялар жасау бойынша келіссөздер жүргізу немесе қатысу, мысалы Банктің орындалуға жататын міндеті акцияларды немесе басқа бағалы қағаздарды сатып алу не бизнестерді сатып алу немесе сату кезінде келісім жасау үшін алынған комиссия, мұндай операция аяқталған соң танылады. Орындалуға жататын белгілі бір міндеттермен байланысты комиссиялық ақы (немесе комиссиялық ақының бір бөлігі) тиісті критерийлер орындалғаннан кейін танылады. Егер шартта ауыспалы өтемақы көзделген болса, комиссиялық кірістер ауыспалы өтемақыға тән болатын белгісіздікті кейіннен шешу кезінде түсімнің мойындалған жинақталған қорытынды сомасы айтарлықтай азаюы болатын деген жоғары дәрежеде ғана танылады.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Шетел валюталарын қайта есептеу

Қаржылық есептілік Банктің функционалдық валютасы мен есептілікті ұсыну валютасы болып табылатын теңгемен берілді. Шетел валюталарындағы операциялар алдымен операция мерзімінде әрекет ететін Қазақстан Қор Биржасы (бұдан әрі мәтін бойынша – «ҚҚБ») белгілеген және ҚРҰБ жариялаған айырбастау бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валюталарында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валюталарындағы операцияларды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар жиынтық кіріс туралы есепте «Шетел валюталарындағы операциялар бойынша таза кірістер – валюталық баптарды қайта бағалау» бабы бойынша бейнеленеді. Шетел валютасында нақты құны бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар операцияны жасау күніне қолданылатын айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі. Шетел валютасында әділ құны бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданылатын айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі.

Шетел валютасындағы операциялар бойынша шарттық айырбастау бағамы мен мұндай операция мерзіміндегі ҚҚБ ресми бағамы арасындағы айырма шетел валютасындағы операциялар бойынша таза кірістердің құрамына енгізіледі. 2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанында ҚҚБ-да белгіленген ресми айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 382,59 теңгені және тиісінше 384,20 теңгені құрады.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар мен түсіндірмелер

Төменде Банктің қаржылық есептілігін жария ету күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірмелер келтіріледі. Банк осы жаңа стандарттарды, түзетулер мен түсіндірмелерді, егер қолданылатын болса, олар күшіне енген күннен кейін қолдануға ниет білдіріп отыр.

17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес ақпаратты ашып көрсету мен бағалау, ұсыну және ашып көрсету мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттары үшін қаржылық есептіліктің жаңа ауқымды стандарты 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» шығарды. 17 ХҚЕС (IFRS) күшіне енгенде, ол 2005 жылы шығарылған 4 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттарын» ауыстырады. 17 ХҚЕС (IFRS) оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан сақтандыру шарттардың барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан ерекшеленетін сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу талаптарымен белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қолданылады.

Стандарттың қолданылу аясынан бірнеше ерекшелік бар. 17 ХҚЕС (IFRS) негізгі мақсаты сақтандыру шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады, әрі ол сақтандырушылар үшін барынша тиімді әрі бірізді болып табылады. Алдыңғы жергілікті есепке алу саясаттарына негізделетін 4 ХҚЕС (IFRS) талаптарымен салыстырғанда, 17 ХҚЕС (IFRS) сақтандыру шарттарын есепке алудың жан-жақты моделін ұсынып, есепке алудың барлық ақылға қонымды аспектілерін қамтиды. 17 ХҚЕС-тің (IFRS) негізінде келесімен толықтырылған ортақ модель жатыр:

- тікелей қатысу талаптарымен сақтандыру шарттары үшін белгілі бір түрлендірулер (ауыспалы сыйақы әдісі);
- жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттарға арналған.

17 ХҚЕС (IFRS) 2021 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну қажет. Ұйым алғаш рет қолданылу күніне 9 ХҚЕС (IFRS) пен 15 ХҚЕС (IFRS) қолданады деген талаппен мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. 2019 жылы Банк 17 ХҚЕС-тің (IFRS) өзінің қаржылық есептілігіне ықтимал ықпалын бағалауды жалғастырады.

(Мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар мен түсіндірмелер (жалғасы)

«Бизнесті айқындау» 3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер

2018 жылғы қазанда ХҚЕС жөніндегі кеңес *«Бизнестерді біріктіру» 3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулерді* шығарды, олар «бизнес» терминінің анықтамасын өзгертті және ұйымдарға иемденген қызмет және актив түрлерінің жиынтығы бизнес болып табылатындығын не табылмайтындығын анықтауларына көмектесуі тиіс. Бұл түзетулер бизнеске қойылатын ең аз талаптарды нақтылайды, нарыққа қатысушылар қандай да бір жетпейтін элементті ауыстыруға қабілетті екендігін бағалауды жоққа шығарады, ұйымдарға иемденген процесс маңызды болып табылатындығын бағалауларына көмектесу үшін басшылықты қосады, бизнестің және қайтарымдылығының анықтамасын тарылтады, сондай-ақ әділ құн шоғырлануының болуына міндетті емес тестті енгізеді. Түзетулермен бірге жаңа бейнелі мысалдар көрсетілді.

Бұл түзетулер олардың бастапқы қолданылу күніне немесе содан кейін болатын операцияларға немесе басқа да оқиғаларға қатысты перспективті негізде қолданылатындықтан, бұл түзетулер өту күніне Банкке әсерін тигізбейді.

«Маңыздылықты айқындау» 1 ХҚЕС-ке (IAS) және 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

2018 жылғы қазанда ХҚЕС жөніндегі кеңес түрлі стандарттардағы маңыздылықтың анықтамасын келісу және бұл анықтаманың кейбір аспектілерін түсіндіру үшін *«Қаржылық есептілікті ұсыну» 1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Есеп саясаты, бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер және қателер» 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулерді* шығарды. Жаңа анықтамаға сай «егер ақпаратты жіберіп алу, оны бұрмалау немесе бүркеу нақты есеп беретін ұйым туралы қаржылық ақпаратты ұсынатын бұл қаржылық есептіліктің негізінде олар қабылдайтын жалпы мақсаттағы қаржылық есептілікті негізгі пайдаланушыларының шешімдеріне ықпал етеді деп негізделген түрде күтуге болатын болса, ақпарат маңызды болып табылады».

Маңыздылықты айқындауға түзетулер Банктің қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбейді деп күтілуде.

«Базалық Пайда Мөлшерлемесін Реформалау»: 9 ХҚЕС-ке (IFRS), 39 ХҚЕС-ке (IAS) және 7 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер

9 ХҚЕС-ке (IFRS), 39 ХҚЕС-ке (IAS) және 7 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер базалық пайда мөлшерлемесінің реформасы тікелей ықпал ететін хеджирлеудің барлық қатынастарға қолданылатын бірқатар босатуларды қамтиды. Хеджирлеу қатынастары, егер реформа базалық пайда мөлшерлемесіне негізделген мерзімдерге және/немесе ақша ағындарына қатысты белгісіздік тудырса, хеджирлеу объектісі немесе хеджирлеу құралы үшін қатысты болады. Реформаның нәтижесінде қолданыстағы базалық пайда мөлшерлемесі баламалы іс жүзіндегі тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемеге ауыстырылғанға дейінгі кезең ішінде хеджирлеу объектісі немесе хеджирлеу құралы үшін базалық пайда мөлшерлемесіне негізделген мерзімдерге және/немесе ақша ағындарына қатысты белгісіздіктер туындауы мүмкін. Бұл болжанатын транзакцияның ықтималдылығын бағалауға және хеджирлеу қатынастары жоғары тиімді болатындығын бағалауға қатысты белгісіздіктерге әкеп соқтыра алады.

Түзетулер 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді, бірақ ұйымдар оларды мерзімінен бұрын қолдана алады. Түзетулер Банктің қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбейді деп күтілуде.

(Мың теңгемен)

5. Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар

Бағалаудың белгісіздігі

Банктің есепке алу саясатын қолдану процесінде басшылық өзінің пікірлерін пайдаланды және қаржылық есептілікте танылған соманы анықтауға қатысты бағалау жасады. Төменде пайымдаулар мен бағалауды пайдаланудың барынша елеулі жағдайлары көрсетілген:

Күтілетін несие залалдары

9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай қаржы активтерінің барлық санаттары бойынша залалдарды бағалау пайымдауды қолдануды қажет етеді, атап айтқанда, КНЗ айқындау және несие тәуекелінің едәуір ұлғаюын бағалау кезінде келешек ақша ағындарының көлемі мен пайда болу мерзімдерін және қамтамасыз ету құнын бағалау қажет. Мұндай есепті бағалаулар бірқатар факторларға байланысты болады, солардағы өзгерістер құнсыздандудың бағалау резервтерінің түрлі сомаларына әкеп соқтыра алады. Банктің КНЗ есептеулері ауыспалы бастапқы деректер мен олардың өзара тәуелділіктерін таңдауға қатысты бірқатар базалық жорамалдар кіретін күрделі модельдердің нәтижесі болып табылады. Пайымдаулар мен есепті бағалаулар болып есептелетін КНЗ есептеу модельдерінің элементтеріне келесілер жатады:

- Банк дефолт ықтималдылығын (PD) айқындау үшін пайдаланатын ішкі несиелік рейтингіні тағайындау жүйесі;
- Банк несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы болғанын бағалау үшін пайдаланатын критерийлер, соның нәтижесінде қаржы активтері бойынша құнсыздандудың бағалау резерві бүкіл мерзім үшін КНЗ-ға тең болатын сомада бағалануы тиіс және сапалы бағалау;
- солар бойынша КНЗ топшілік негізде бағаланғанда қаржы активтерін топтарға біріктіру;
- КНЗ-ны есептеу модельдерін әзірлеу, оған қоса түрлі формулалар және бастапқы деректерді таңдау;
- макроэкономикалық көрсеткіштер мен экономикалық деректер, мысалға, ЖІӨ өсу деңгейі мен қарыз алушының қаржылық жағдайы, арасындағы өзара байланыстарды айқындау, сондай-ақ дефолт ықтималдылығының (PD) көрсеткіштеріне, дефолт тәуекеліне ұшырайтын көлемге (EAD) және дефолт кезінде шығындар деңгейіне (LGD) әсері.

Салық салу

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасында негізгі салық мәселелерін реттейтін бірыңғай Салық кодексі қолданылады. Қолданылатын салықтарға қосылған құнға салынатын салық, корпоративтік табыс салығы, әлеуметтік және басқа да салықтар кіреді. Көп жағдайларда нормативтік-құқықтық актілерді қолдану бойынша атқарушылық өкімдер түсініксіз болып табылады немесе олар тіптен жоқ және үлгі боларлық жағдайлардың шамалысы ған анықталды. Ведомстволар арасында, сондай-ақ бір ведомствоның ішінде ережелердің заңи тұжырымдамасына қатысты түрлі пікірлер жиі кездеседі, бұл біршама белгісіздік пен кикілжің жағдайлар тудырады. Салық декларациялары, сондай-ақ заңи реттеудің басқа да салалары (мысалы, кеден және валюталық бақылау мәселелері) заң бойынша елеулі айыппұлдарды, өсімпұлды және тұрақсыздық айыбын есептеуге құқылы бірнеше ведомство бақылауында. Мұндай жағдай, мысалы, салықтық заңнама жүйелері анағұрлым дамыған басқа елдерге қарағанда Қазақстан Республикасында салықтық тәуекелдер ықтималдылығының үлкен дәрежесін қалыптастырады.

Басшылық Банк оның қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының салық заңнамасының ережелерін ұстанады деп есептейді. Дегенмен, тиісті органдар даулы салық мәселелеріне қатысты өзге ұстанымды ұстанады деген тәуекел бар.

Жалдау – қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін бағалау

Банк жалдау шартында белгіленген пайыздық мөлшерлемені оңайлықпен айқындай алмайды, өйткені ол жалдау міндеттемелерін бағалау үшін қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесі – бұл сол бойынша Банк дәл сондай мерзімге және дәл сондай қамтамасыз етумен дәл сондай экономикалық жағдайларда пайдалану құқығы нысанындағы активтің құнына ұқсас келетін құнымен активті алуға қажетті қарыз қаражатын тарта алатын пайыз мөлшерлемесі. Осылайша, қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесі Банк «төлеуі тиіс» пайызды көрсетеді және оның анықтамасы, егер қадағаланатын мөлшерлемелер жоқ болып шықса не болмаса қадағаланатын мөлшерлемелерді жалдау талаптарын көрсету үшін түзету қажет болып шықса, есепті бағалауларды пайдалануды қажет етеді.

(Мың теңгемен)

5. Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар (жалғасы)**Бағалаудың белгісіздігі (жалғасы)***Жалдау – қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін бағалау (жалғасы)*

Банк қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін қадағаланатын бастапқы деректерді (нарықтық пайыздық мөлшерлемелер сияқты) пайдалана отырып, олар болғанда, айқындайды және ұйымға тән болатын белгілі бір есепті бағалауларды пайдаланады. Толық ақпарат 4-ескертпеде көрсетілген.

6. Ақша қаражаты мен оның баламалары

31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламаларына келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Қолма-қол қаражат	348.031	193.922
ҚРҰБ-ның ағымдағы шоттарындағы қаражат	5.892	87.884
ҚРҰБ-дағы Мұрабаха Тауаррук	2.270.520	–
Басқа банктердің ағымдағы шоттарындағы қаражат	2.540.985	1.554.980
Ақша қаражаты мен оның баламалары	5.165.428	1.836.786

Қазақстандық заңнамаға сәйкес Банк өзінің белгілі бір міндеттемелерінің пайызы ретінде есептелген міндетті резервтердің белгілі бір мөлшерін ұстап отыруға міндетті. Мұндай резервтер ҚРҰБ-дің ағымдағы шоттарында немесе ҚРҰБ-дің ағымдағы шоттарындағы ақша қаражатының жиынтық сомасының орташа айлық қалдықтары мөлшерінде қолма-қол ақша массасында немесе резервтерді қалыптастыру кезеңінде ұлттық немесе шетелдік валюталарда қолма-қол ақша қаражатында болуы тиіс. Бұған қарамастан, Банк өзінің күнделікті қызметі үшін бұл қаражатты пайдалануда шектелмеген.

2019 жылдың 31 желтоқсанына міндетті резервтер 97.593 мың теңге (2018 жылдың 31 желтоқсанына: 75.609 мың теңге) болды.

Ақша қаражаты мен оның баламаларының барлық қалдықтары КНЗ-ны бағалау мақсатында 1-сатыға жатқызылған.

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек

31 желтоқсанға Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешекке келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	13.225.516	13.687.007
Кард Хассан	3.678	6.110
Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	476	1.691
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешектің жиыны	13.229.670	13.694.808
КНЗ бағалау резервін шегере отырып	(2.306.524)	(1.807.961)
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	10.923.146	11.886.847

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешектің пайда нормасы жылдық 8,0-28,0% болды (2018 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық 8,0-17,6%), оларды өтеу мерзімі 2020-2028 жылдары орын алады (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 2019-2028 жылдары).

(Мың теңгемен)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві**

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	458.200	6.793.789	6.435.018	13.687.007
Жаңадан құрылған активтер	4.616.787	–	–	4.616.787
Өтелген активтер	(364.882)	(2.788.122)	(1.925.274)	(5.078.278)
1-кезеңге аудару	1.926.006	(1.926.006)	–	–
2-кезеңге аудару	(5.405.015)	8.678.042	(3.273.027)	–
3-кезеңге аудару	–	(5.058.055)	5.058.055	–
2019 жылғы 31 желтоқсанға	1.231.096	5.699.648	6.294.772	13.225.516

Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	(984)	(146.463)	(1.660.473)	(1.807.920)
Жаңадан құрылған активтер	(327.311)	–	–	(327.311)
Өтелген активтер	31.948	295.820	917.360	1.245.128
1-кезеңге аудару	(124.511)	124.511	–	–
2-кезеңге аудару	415.105	(777.051)	361.946	–
3-кезеңге аудару	–	830.421	(830.421)	–
Бір Кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған модельдер мен бастапқы деректердің өзгеруі	(129.690)	(986.256)	(300.455)	(1.416.401)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	(135.443)	(659.018)	(1.512.043)	(2.306.504)

2019 жылы Банк Исламдық қаржыландыру шарттары бойынша дебиторлық берешек дефолтының ықтималдылығын айқындау мақсатында талаптарды қайта құрылымдау және есептен шығару бойынша тарихи деректер ескерілді.

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2018 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	1.879.980	5.969.090	3.481.583	11.330.653
Жаңадан құрылған активтер	5.650.011	–	–	5.650.011
Өтелген активтер	(653.530)	(2.676.729)	(752.817)	(4.083.076)
1-кезеңге аудару	327.648	(327.648)	–	–
2-кезеңге аудару	(6.745.909)	7.097.043	(351.134)	–
3-кезеңге аудару	–	(4.070.938)	4.070.938	–
Мойындаудың тоқтатылуына әкеп соқтырмайтын түрлендіруге орай шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(13.552)	(13.552)
Клиенттерге берілген қарыздардан аудару (8-ескертіле)	–	802.971	–	802.971
2018 жылғы 31 желтоқсанға	458.200	6.793.789	6.435.018	13.687.007

(Мың теңгемен)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві (жалғасы)**

<i>Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2018 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	(413)	(47.315)	(1.715.586)	(1.763.314)
Жаңадан құрылған активтер	(11.608)	–	–	(11.608)
Өтелген активтер	1.244	57.706	751.984	810.934
1-кезеңге аудару	(7.287)	7.287	–	–
2-кезеңге аудару	22.499	(35.799)	13.300	–
3-кезеңге аудару	–	180.314	(180.314)	–
Бір Кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған бастапқы деректердің өзгеруі	(5.419)	(308.175)	(543.409)	(857.003)
Мойындаудың тоқтатылуына әкеп соқтырмайтын түрлендіруге орай шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	13.552	13.552
Клиенттерге берілген қарыздардан аудару (8-ескертпе)	–	(481)	–	(481)
2018 жылғы 31 желтоқсанға	(984)	(146.463)	(1.660.473)	(1.807.920)

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Кард Хассан бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

<i>Кард Хассан</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	1.814	331	3.965	6.110
Өтелген активтер	(1.550)	(331)	(551)	(2.432)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	264	–	3.414	3.678

<i>Кард Хассан</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	(19)	(1)	(11)	(31)
Өтелген активтер	9	1	3	13
2019 жылғы 31 желтоқсанға	(10)	–	(8)	(18)

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Кард Хассан бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

<i>Кард Хассан</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2018 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	22.615	–	–	22.615
Өтелген активтер	(16.505)	–	–	(16.505)
2-кезеңге аудару	(4.296)	4.296	–	–
3-кезеңге аудару	–	(3.965)	3.965	–
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.814	331	3.965	6.110

<i>Кард Хассан</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2018 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	(64)	–	–	(64)
Өтелген активтер	33	–	–	33
2-кезеңге аудару	12	(12)	–	–
3-кезеңге аудару	–	11	(11)	–
2018 жылғы 31 желтоқсанға	(19)	(1)	(11)	(31)

(Мың теңгемен)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві (жалғасы)**

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	1.691	–	–	1.691
Өтелген активтер	(1.215)	–	–	(1.215)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	476	–	–	476

Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	(10)	–	–	(10)
Өтелген активтер	8	–	–	8
2019 жылғы 31 желтоқсанға	(2)	–	–	(2)

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Тауарлық Мұрабаха - бөлшек бөлік бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2018 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	2.979	–	–	2.979
Өтелген активтер	(1.288)	–	–	(1.288)
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.691	–	–	1.691

Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2018 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	(14)	–	–	(14)
Өтелген активтер	4	–	–	4
2018 жылғы 31 желтоқсанға	(10)	–	–	(10)

Исламдық қаржыландыру бойынша түрлендірілген және қайта құрылымдалған дебиторлық берешек

Банк қаржы активін, мысалы, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешекті мойындауды тоқтатады, егер шарт талаптары ол шын мәнінде жаңа қаржы құралына айналатындай етіп қайта қаралады, ал айырма құнсызданудан болған залал танылғанға дейін мойындауды тоқтатудан болған пайда немесе зиян ретінде танылады. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек бастапқыда танылған кезде, Исламдық қаржыландыру бойынша құрылған дебиторлық берешек СҚНҚ активі болып саналған жағдайлардан басқа, КНЗ бағалау мақсатында 1-кезеңге жатады.

Егер түрлендіру амалы ақша ағындарының едәуір өзгеруіне әкеп соқтырмаса, түрлендіру мойындауды тоқтатуға әкеп соқтырмайды. Пайданың бастапқы тиімді мөлшерлемесі бойынша дисконтталған ақша ағындарының өзгеруі негізінде, Банк құнсызданудан болған залал мойындалғанға дейін түрлендіруден болған пайданы немесе зиянды мойындайды.

Қамтамасыз ету және несие сапасын арттырудың басқа тетіктері

Банк берілуін талап ететін қамтамасыз етудің мөлшері мен түрі қарсы агенттің кредиттік тәуекелді бағалауына тәуелді. Қамтамасыз ету түрлерінің және бағалау өлшемдерінің рұқсат етілуіне қатысты ұстанымдар белгіленген.

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанына Исламдық қаржыландыру шарттары бойынша дебиторлық берешек жылжымайтын мүлікпен, жылжымалы мүлікпен, тауар-материалдық қорлармен, корпоративтік кепілдіктермен қамтамасыз етілген. Басшылық қамсыздандырудың нарықтың құнына мониторинг жүргізеді, негізгі келісімге сәйкес қосымша қамсыздандыруды сұратады, сондай-ақ Исламдық қаржыландыру шарттары бойынша дебиторлық берешектің құнсыздану шығындарына бағалау резервінің жеткіліктілігін тексеру барысында алынған қамсыздандырудың нарықтық құнын қадағалап отырады.

(Мың теңгемен)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек (жалғасы)**Қамтамасыз ету және несиелендірудің басқа тетіктері (жалғасы)**

Қамсыздандыру немесе несиелендірудің өзге тетіктері болмағанда 31 желтоқсанға 3-кезең Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек бойынша КНЗ мыналардан жоғары болар еді:

	2019 жыл	2018 жыл
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	4.479.904	3.124.118
Кард Хассан	-	3.945
	4.479.904	3.128.063

Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешектің шоғырлануы

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешектің шарттары бойынша екі қарсы агенті бар (2018 жылғы 31 желтоқсанға: үш), солар бойынша қалдықтар меншікті капиталдың 10%-нан астамын құрайды. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл қарсы агенттерге қойылатын талаптардың жиынтық көлем 3.049.239 мың теңге болды (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 4.736.020 мың теңге). Бұл дебиторлық берешек бойынша 853.342 мың теңге (2018 жылдың 31 желтоқсанына: 530.331 мың теңге) мөлшерінде құнсыздандырудың бағалау резерві танылды.

Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек Қазақстан Республикасында мына салаларда шоғырланады:

	2019 жыл	2018 жыл
Құрылыс және қызмет көрсету	3.229.460	2.990.361
Сауда кәсіпорындары	2.711.825	2.341.626
Өнеркәсіптік өндіріс	1.464.573	1.669.241
Машина жасау	1.419.254	1.692.639
Қызметтер	875.347	1.251.878
Ауыл шаруашылығы және азық-түлік өнеркәсібі	706.607	673.986
Металл бұйымдарын өндіру	330.678	437.537
Көлік	174.988	573.198
Жеке тұлғалар мен кәсіпкерлер	4.134	7.760
Басқасы	6.280	248.621
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	10.923.146	11.886.847

8. Клиенттерге берілген қарыздар

31 желтоқсанға клиенттерге берілетін қарыздарға келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Коммерциялық несиелендіру	62.356	62.561
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген қарыздардың жиыны	62.356	62.561
КНЗ бағалау резервін шегере отырып	(36.104)	(17.754)
Клиенттерге берілген қарыздар	26.252	44.807

КНЗ бағалау резерві

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін коммерциялық несиелендіру бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Коммерциялық несиелендіру	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	-	62.561	62.561
Өтелген активтер	-	(205)	(205)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	-	62.356	62.356

Коммерциялық несиелендіру	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	-	(17.754)	(17.754)
КНЗ бағалау үшін пайдаланылған бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде КНЗ-ға әсері	-	(18.350)	(18.350)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	-	(36.104)	(36.104)

(Мың теңгемен)

8. Клиенттерге берілген қарыздар (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві (жалғасы)**

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін коммерциялық несиелендіру бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Коммерциялық несиелендіру	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2018 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	802.971	418.979	1.221.950
Өтелген активтер	-	(347.622)	(347.622)
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешекке аудару (7-ескертпе)	(802.971)	-	(802.971)
Есептен шығарылған сомалар	-	(8.796)	(8.796)
2018 жылғы 31 желтоқсанға	-	62.561	62.561

Коммерциялық несиелендіру	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2018 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	(481)	(180.711)	(181.192)
Өтелген активтер	-	205.526	205.526
КНЗ бағалау үшін пайдаланылған бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде КНЗ-ға әсері	-	(51.365)	(51.365)
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешекке аудару (7-ескертпе)	481	-	481
Есептен шығарылған сомалар	-	8.796	8.796
2018 жылғы 31 желтоқсанға	-	(17.754)	(17.754)

Қамтамасыз ету және несие сапасын арттырудың басқа тетіктері

Банк берілуін талап ететін қамтамасыз етудің мөлшері мен түрі қарсы агенттің кредиттік тәуекелді бағалауына тәуелді. Қамтамасыз ету түрлерінің және бағалау өлшемдерінің рұқсат етілуіне қатысты ұстанымдар белгіленген.

Төменде алынған қамтамасыз етудің негізгі түрлері көрсетілген:

- Коммерциялық кредиттеу кезінде – жылжымайтын мүлік, өндірістік жабдық пен тауар-материалдық қорлар және басқа да қамсыздандыру кепілі.
- Жеке тұлғаларды кредиттеу кезінде – тұрғын жылжымалы мүліктің кепілі.

Басшылық қамсыздандырудың нарықтың құнына мониторинг жүргізеді, негізгі келісімге сәйкес қосымша қамсыздандыруды сұратады, сондай-ақ КНЗ резервінің жеткіліктілігін тексеру барысында алынған қамсыздандырудың нарықтық құнын қадағалап отырады.

Қамсыздандыру немесе несие сапасын арттырудың өзге тетіктері болмағанда 2019 жылдың 31 желтоқсанына 3-кезең несиелері бойынша КНЗ ретінде мыналардан жоғары болар еді:

	2019 жыл	2018 жыл
Клиенттерге берілген қарыздар	26.252	44.807
	26.252	44.807

Клиенттерге берілген қарыздардың шоғырлануы

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Банктің клиенттерге берілген қарыздары бойынша қарсы агенттері жоқ, солар бойынша қалдықтар капиталдың 10%-нан астамын құрады.

Қазақстан Республикасында өз қызметін ауыл шаруашылығы және азық-түлік өнеркәсібі секторларында жүзеге асыратын клиенттерге берілген қарыздар.

(Мың теңгемен)

9. Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар

Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар Банктің Уакала және Мұдараба пулдарының есебінен қаржыландырылатын активтерге инвестицияларын білдіреді және пулды бөлу әрі қаржыландыру ережелерімен реттеледі. Тиісті депозиттердің мерзімінен бұрын бұзылуының немесе өтелуінің салдарынан активтердің құны мен салымшылардың инвестициялық депозиттерінің арасындағы ықтимал сәйкессіздікті ескере отырып, пулда туындайтын мұндай дефицит Банктің өз қаражатының есебінен қаржыландырыла алады. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Уакала және Мұдараба пулдарына салынған инвестициялардың баланстық құны 2.805.502 мың теңге (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 756.247 мың теңге) болды.

КНЗ бағалау резерві

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Уакала мен Мұдараба пулдарына инвестициялар бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	–	470.332	285.915	756.247
Жаңадан құрылған активтер	2.934.538	–	–	2.934.538
Өтелген активтер	–	(382.678)	(102.994)	(485.672)
1-кезеңге аудару	6.502	(6.502)	–	–
2-кезеңге аудару	(2.940.233)	2.740.003	200.230	–
3-кезеңге аудару	–	(1.879.135)	1.879.135	–
2019 жылғы 31 желтоқсанға	807	942.020	2.262.286	3.205.113

Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	–	–	–	–
Жаңадан құрылған активтер	(129.846)	–	–	(129.846)
Өтелген активтер	–	130.242	94.219	224.461
1-кезеңге аудару	(740)	740	–	–
2-кезеңге аудару	166.437	(169.060)	2.623	–
3-кезеңге аудару	–	299.250	(299.250)	–
Бір Кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған модельдер мен бастапқы деректердің өзгеруі	(35.851)	(303.517)	(154.858)	(494.226)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	–	(42.345)	(357.266)	(399.611)

Жоғарыдағы кестелерде тиісті КНЗ резервінің жалпы баланстық құнының өзгерістерін талдау Банктің Уакала мен Мұдараба пулдарындағы инвестициялардың үлесіне сүйене отырып пропорционалды негізде келтірілген.

(Мың теңгемен)

10. Негізгі құралдар

Негізгі құралдардың қозғалысы келесі тәсілмен көрсетілген:

	<i>Компьютерлер және офистік жабдықтар</i>	<i>Көлік құралдары</i>	<i>Жиназ</i>	<i>Жиыны</i>
Бастапқы құн				
2017 жылғы 31 желтоқсанға	43.618	6.584	18.973	69.175
Түсімдер	2.340	–	7.446	9.786
Есептен шығару	(24.616)	(6.584)	(10.980)	(42.180)
2018 жылғы 31 желтоқсанға	21.342	–	15.439	36.781
Түсімдер	9.864	–	28.599	38.463
Есептен шығару	(6.656)	–	(1.043)	(7.699)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	24.550	–	42.995	67.545
Жинақталған тозу				
2017 жылғы 31 желтоқсанға	(27.486)	(6.036)	(10.993)	(44.515)
Бір жылға есептеу	(7.679)	(548)	(3.432)	(11.659)
Есептен шығару	24.616	6.584	10.862	42.062
2018 жылғы 31 желтоқсанға	(10.549)	–	(3.563)	(14.112)
Бір жылға есептеу	(5.182)	–	(7.334)	(12.516)
Есептен шығару	6.656	–	1.043	7.699
2019 жылғы 31 желтоқсанға	(9.075)	–	(9.854)	(18.929)
Қалдық құны				
2017 жылғы 31 желтоқсанға	16.132	548	7.980	24.660
2018 жылғы 31 желтоқсанға	10.793	–	11.876	22.669
2019 жылғы 31 желтоқсанға	15.475	–	33.141	48.616

11. Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтердің қозғалысы былайша көрсетілген:

	<i>Бағдарламалық жасақтама мен лицензиялар</i>
Бастапқы құн	
2017 жылғы 31 желтоқсанға	27.069
Түсімдер	–
Есептен шығару	(4.000)
2018 жылғы 31 желтоқсанға	23.069
Түсімдер	7.520
Есептен шығару	(13.234)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	17.355
Жинақталған амортизация	
2017 жылғы 31 желтоқсанға	(16.966)
Бір жылға есептеу	(4.539)
Есептен шығару	4.000
2018 жылғы 31 желтоқсанға	(17.505)
Бір жылға есептеу	(3.950)
Есептен шығару	13.234
2019 жылғы 31 желтоқсанға	(8.221)
Қалдық құны	
2017 жылғы 31 желтоқсанға	10.103
2018 жылғы 31 желтоқсанға	5.564
2019 жылғы 31 желтоқсанға	9.134

(Мың теңгемен)

12. Қорлар

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қорларға қарыздарды төлеу бойынша Банктің алдында өз міндеттемелерін орындамаған қарыз алушылардан Банк өндіріп алған жылжымайтын мүлік кіреді.

13. Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	68.637	110.896
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша (үнемділік)/ шығыстар – уақыт айырмаларының туындауы және қалпына келтірілуі	(24.333)	60.401
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	44.304	171.297

Банктің кірісіне Қазақстан Республикасында ғана салық салынады. Салық заңнамасына сәйкес 2019 және 2018 жылдары корпоративтік табыс салығының қолданылатын мөлшерлемесін 20,0% құрайды.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша Банк активтері 56.277 мың теңгені құрайды (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 53.621 мың теңге).

Осы қаржылық есептілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар мен 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін салықтың нормативтік мөлшерлемесіне көбейтілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарды есепке алғанға дейінгі пайда арасындағы салыстырып тексеру былайша болды:

	2019 жыл	2018 жыл
Корпоративтік табыс салығының шығыстарына дейінгі пайда	211.501	692.964
Салықтың нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеме бойынша есептелген корпоративтік табыс салығы бойынша теориялық шығыстар	42.300	138.593
Салық салынбайтын кірістер		
Есептен шығарылмайтын несиелік залалдар бойынша шығыстар	–	13.250
Есепке жатқызылмайтын әкімшілік шығыстар	–	3.746
Есепке жатқызылмайтын басқа да шығыстар	2.004	15.708
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	44.304	171.297

31 желтоқсанға кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ олардың тиісті жылдардағы қозғалысына келесі позициялар жатады:

	2017 жыл	9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудың әсері	Пайданың немесе зиянның құрамында уақыт айырмаларының пайда болуы және азаюы	2018 жыл	Пайданың немесе зиянның құрамында уақыт айырмаларының пайда болуы және азаюы	2019 жыл
Шегерілетін уақыт айырмаларының салық әсері						
Дебиторлық берешек	–	–	–	–	23.503	23.503
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	15.708	76.312	(92.020)	–	–	–
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтер	2.878	–	501	3.379	(940)	2.439
Еңбекақыны төлеу қоры бойынша есептеу	2.700	–	(1.982)	718	(718)	–
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша шығыстарды есептеу	1.594	–	(141)	1.453	419	1.872
Кәсіби қызметтер бойынша шығыстарды есептеу	1.195	–	620	1.815	207	2.022
Басқа салықтар	213	–	(1)	212	818	1.030
Жалдау бойынша міндеттемелер	–	–	–	–	1.044	1.044
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	24.288	76.312	(93.023)	7.577	24.333	31.910
Салық салынатын уақыт айырмаларының салық әсері						
Клиенттерге берілген қарыздар	–	(32.622)	32.622	–	–	–
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	–	(32.622)	32.622	–	–	–
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша таза актив/ (міндеттеме)	24.288	43.690	(60.401)	7.577	24.333	31.910

(Мың теңгемен)

14. Басқа да активтер мен міндеттемелер

31 желтоқсанға басқа активтерге келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Басқа да қаржы активтері		
Кепілдіктер бойынша дебиторлар	144.282	-
Өткізілген қор бойынша дебиторлық берешек	132.324	-
Алынуға жататын комиссиялық ақылар	5.759	6.966
	282.365	6.966
КНЗ бағалау резервін шегере отырып	(34.900)	-
Басқа да қаржы активтерінің жиыны	247.465	6.966
Басқа да қаржылық емес активтер		
Бағдарламалық жасақтама мен ақпараттық және кеңес беру қызметтері үшін алдын ала төлем	302.612	207.492
Тауарлар мен қызметтер үшін алдын ала төлем	22.068	15.528
Басқасы	9.184	14.541
Өзге де қаржылық емес активтердің жиыны	333.864	237.561
Басқа да активтер	581.329	244.527

2019 жылы Банк алынған кепіл мүлкін төлем мерзімін ұзарту талаптарында өткізді. Өткізілген қорлар бойынша дебиторлық берешекті бастапқы мойындаудан болған әсер 117.798 мың теңге болды және дебиторлық берешек бастапқы мойындалған кезде жиынтық кіріс туралы есептің зиян құрамында көрсетілді.

Төменде 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін басқа да қаржы активтері бойынша КНЗ-ға бағалау резервтері өзгерістерінің талдауы келтірілген:

	1-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	-	-	-
3-кезеңге аудару	14.601	(14.601)	-
Бір жылда резервтің таза өзгеруі (19-ескертілме)	(34.900)	-	(34.900)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	(20.299)	(14.601)	(34.900)

31 желтоқсанға басқа міндеттемелерге келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Басқа да қаржылық міндеттемелер		
Кәсіби қызметтер үшін кредиторлық берешек	10.110	9.080
Жұмыскерлердің алдындағы берешек	-	3.592
Басқа да қаржылық міндеттемелердің жиыны	10.110	12.672
Басқа да қаржылық емес міндеттемелер		
Келешек кезеңдер кірістері	120.105	8.967
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептелген шығыстар	9.360	7.264
Басқасы	15.393	13.180
Басқа да қаржылық емес міндеттемелердің жиыны	144.858	29.411
Басқа да міндеттемелер	154.968	42.083

15. Кредиттік ұйымдардың қаражаты

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік ұйымдардың қаражатына 673.545 мың теңге жалпы сомаға (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 577.165 мың теңге) шетелдік банктердің ағымдағы шоттарындағы қаражат кірді.

(Мың теңгемен)

16. Клиенттердің қаражаты

31 желтоқсанға клиенттердің қаражатына келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Ағымдағы шоттар	4.395.043	1.685.015
Мерзімді депозиттер	836.071	67.582
Клиенттердің қаражаты	5.231.114	1.752.597
Кепілдіктер бойынша қамтамасыз ету ретінде ұсталатын (18-ескертпе)	834.489	66.000

2019 жылдың 31 желтоқсанына 4.93.152 мың теңге (клиенттер қаражатының жалпы сомасының 84,0%) мөлшеріндегі клиенттердің қаражаты ірі он клиенттің қаражатын білдіреді (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 1.428.417 мың теңге (клиенттер қаражатының жалпы сомасының 81,5%)).

31 желтоқсанға клиенттердің қаражатына келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Ағымдағы шоттар		
Жеке кәсіпорындар	4.379.678	1.674.400
Жеке тұлғалар	15.365	10.615
	4.395.043	1.685.015
Мерзімді депозиттер		
Жеке кәсіпорындар	836.071	67.582
	836.071	67.582
Клиенттердің қаражаты	5.231.114	1.752.597

Төменде экономика салалары бойынша клиенттер қаражатының бөлінуі келтірілген:

	2019 жыл	2018 жыл
Құрылыс	2.592.059	151.529
Өнеркәсіптік өндіріс	1.431.426	8.344
Сауда	799.047	1.447.699
Энергетика	109.432	68.166
Жеке тұлғалар	15.365	10.615
Көлік және байланыс	4.180	9.777
Отын өнеркәсібі	2.752	2.076
Қаржылық жалдау	79	3.620
Ауыл шаруашылығы	63	6.831
Басқасы	276.711	43.940
Клиенттердің қаражаты	5.231.114	1.752.597

17. Меншікті капитал

2019, 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Банктің жарияланған, шығарылған және толығымен төленген жай акцияларының жалпы саны 10.000.000 акция болды. Акцияларды орналастыру құны бір жай акция үшін 1.005 теңге болды.

Банктің жарғылық капиталын акционерлер теңгемен салды әрі олардың дивидендтерге және капиталдағы теңгемен болатын кез келген бөлулерге құқығы бар. Әрбір жай акция бір дауыс беру құқығын береді. Банк акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2019 жылғы 31 мамырдағы шешіміне сәйкес Банк 2019 жылы Банктің 2018 жылғы қызметінің нәтижелері бойынша 150.002 мың теңге мөлшерінде дивидендтерді жария етіп, төледі. 2018 жылы дивидендтер есептелген жоқ және төленген жоқ.

18. Шарттық және шартты міндеттемелер**Саяси және экономикалық жағдайлар**

Қазақстан Республикасында экономикалық реформалар және нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымның дамуы жалғасуда. Қазақстандық экономиканың тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сондай-ақ Үкімет экономика, қаржы және ақша-несие саясаты саласында қолға алатын шаралардың тиімділігіне тәуелді болады.

(Мың теңгемен)

18. Шарттық және шартты міндеттемелер (жалғасы)**Саяси және экономикалық жағдайлар (жалғасы)**

Теңгемен тартылатын қаржыландыру бойынша сыйақы мөлшерлемелері 2019 жылы жоғары болып қалды, бұл капиталдың қолжетімділігінің шектелуіне, капиталдың жоғары құнына, сондай-ақ одан кейінгі экономикалық өсімге қатысты белгісіздіктің артуына әкеп соқтырды, бұл келешекте Банктің қаржылық жағдайына, операциялардың нәтижелеріне және экономикалық перспективаларға теріс әсерін тигізуі мүмкін. Банк басшылығы ағымдағы жағдайларда Банктің экономикалық тұрақтылығын қолдау бойынша лайықты шараларды қолға алып отыр деп санайды.

Сот шағымдары мен талаптары

Банк іскерлік операциялармен байланысты түрлі сот талқылауларының әлеуетті нысанасы болып табылады. Банк жеке немесе жиынтық түрде қанағаттандырылмаған немесе қауіп төндіретін талаптардың мұндай түрлерінің Банктің қаржылық жағдайына немесе қызмет нәтижелеріне елеулі кері әсерін тигізу ықтималдылығы бар деп санамайды.

Банк жекелеген міндеттемелер нәтижесінде туындайтын елеулі міндеттемелер ықтималдылығын бағалап, міндеттеменің туындау себебі болған оқиғалардың орын алу ықтималдылығы болған және міндеттеме сомасы жеткілікті дәрежедегі нақтылықпен есептелуі мүмкін болған кезде ғана қаржылық есептілігінде резервтер құрады. Банк жоғарыда сипатталған қандай да бір шартты міндеттеме бойынша осы қаржылық есептілікте резервті құрмады.

Болжанбаған салық төлемдері

Қазақстан Республикасындағы салық талаптары өзгеруге, тиянақсыз қолдануға және түсіндіруге ұшырағыш. Қазақстандық уәкілетті органдардың қазақстандық заңдар мен Банк ережелерінің түсіндіруіндегі алшақтықтар қосымша салықтардың, айыппұлдар мен өсімпұлдардың есептелуіне әкеп соқтыра алады.

Қазақстандық заңнама және салық салу практикасы үздіксіз даму жағдайында тұр және сондықтан кері күші болуы мүмкін түрлі және талқылауға әрі жиі өзгерістерге ұшырағыш. Кейбір жағдайларда, салық салынатын базаны айқындау үшін, салық заңнамасы ХҚЕС ережелеріне сілтеме жасайды, бұл ретте қазақстандық салық органдарының ХҚЕС-тің тиісті ережелерін талқылауы басшылық бұл қаржылық есептілікті дайындау кезінде қолданған есепті саясаттардан, пайымдаулар мен бағалаудан ерекшелене алады, бұл Банкте қосымша салық міндеттемелерінің пайда болуына әкеп соқтыра алады. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін бес жылдың ішінде ретроспективті тексеруді жүргізе алады.

Банк басшылығы оның тиісті заңнаманы түсіндіруі қолайлы болып табылады және Банктің салықтық позициясы негіздемелі болып табылады деп санайды.

Шарттық және шартты міндеттемелер

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің қаржылық сипаттағы шарттық және шартты міндеттемелеріне келесі позициялар кірді:

	2019 жыл	2018 жыл
Несие сипатындағы міндеттемелер		
Шығарылған кепілдіктер	6.364.217	1.392.324
Қаржы құралдарын беру міндеттемелері	84.790	300.989
	6.449.007	1.693.313
Операциялық жалдау бойынша міндеттемелер		
1 жылдан кем	-	132.892
	-	132.892
Шарттық және шартты міндеттемелер	6.449.007	1.826.205
Шығарылған кепілдіктер бойынша қамтамасыз ету ретінде ұсталатын клиенттердің қаражаты	(834.489)	(66.000)
Несие сипатындағы міндеттемелер бойынша КНЗ бағалау резерві	(535.678)	(58.711)

(Мың теңгемен)

18. Шарттық және шартты міндеттемелер (жалғасы)**Шарттық және шартты міндеттемелер (жалғасы)**

Қаржыландыруды беру бойынша міндеттеме жөніндегі келісімде Банктің, қарыз алушылардың тарапынан келісімді бұзу жағдайларын, қаржылық көрсеткіштердің нашарлауын және басқа да талаптарды қоса алғанда, Банк үшін кез келген қолайсыз жағдайлар туындаған жағдайда келісімнен біржақты тәртіппен шығу құқығы көзделген.

Төменде 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы КНЗ бағалау резервінің талдауы келтірілген:

Шығарылған кепілдіктер	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2019 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	833	6.942	50.936	58.711
КНЗ-ның бір жылғы өзгерісі	437.912	64.728	(25.673)	476.967
2019 жылғы 31 желтоқсанға	438.745	71.670	25.263	535.678

2019 жылы Банк несие сипатындағы міндеттемелер бойынша дефолт ықтималдылығын айқындау мақсатында модельде талаптарды қайта құрылымдау және есептен шығару бойынша тарихи деректер ескерілді.

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы КНЗ бағалау резервінің талдауы келтірілген:

Шығарылған кепілдіктер	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2018 жылдың 1 қаңтарына КНЗ	430	91	49.043	49.564
КНЗ-ның бір жылғы өзгерісі	403	6.851	1.893	9.147
2018 жылғы 31 желтоқсанға	833	6.942	50.936	58.711

Сенімгерлік басқару операциялары

Банк Уакала келісімдері бойынша түскен қаражатты инвестициялау кезінде агент ретінде болып, Мұдараба келісімдері бойынша Мұдариб ретінде іс-қимыл жасайды:

	2019 жыл	2018 жыл
Мұдараба		
1 қаңтарға Мұдараба депозиттерінің пайдаланылмаған бөлігі	6.716	–
Алынған Мұдараба депозиттері	8.105.579	3.209.688
Исламдық қаржыландыру шарттары бойынша инвестициялау үшін пайдаланылған сома	(7.531.365)	(3.202.972)
31 желтоқсанға Мұдараба депозиттерінің пайдаланылмаған бөлігі	580.930	6.716
Исламдық қаржыландыру шарттары бойынша есептелген пайда	277.389	131.496
Уакала мен Мұдараба депозиті бойынша клиенттерге тиесілі пайда	16.544	27.140

Банк, депозиттер заңсыз әрекеттердің, салақтықтың немесе Банкпен келісілген талаптарды бұзудың нәтижесінде жоғалып қалған жағдайларын қоспағанда, Уакала мен Мұдараба депозиттерінің пайдаланылған бөлігі үшін тәуекел көтермейді және мұндай жағдайда осындай шығындарды Банк көтереді. Клиенттерге тиесілі пайдаға, сондай-ақ салымшылардың пайдасы бойынша резерв және мұндай резервтер бойынша тиесілі Зәкят кіреді. Банк бұл Зәкятті салымшылардың атынан төлеп отырды.

(Мың теңгемен)

19. Несие залалдары бойынша (шығыстар)/кірістер

Төмендегі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы пайда немесе зиян құрамында көрсетілген қаржы құралдары бойынша КНЗ шығыстары көрсетілген:

	Ескерт.	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	7	(425.036)	(690.435)	616.908	(498.563)
Клиенттерге берілген қарыздар	8	–	–	(18.350)	(18.350)
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	9	(165.697)	(173.275)	(60.639)	(399.611)
Басқа да қаржы активтері	14	(34.900)	–	–	(34.900)
Несие сипатындағы міндеттемелер	18	(437.912)	(64.728)	25.673	(476.967)
		(1.063.545)	(928.438)	563.592	(1.428.391)

Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы пайда немесе зиян құрамында көрсетілген қаржы құралдары бойынша КНЗ шығыстары көрсетілген:

	Ескерт.	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	7	(15.746)	(250.469)	222.127	(44.088)
Клиенттерге берілген қарыздар	8	–	–	154.161	154.161
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек		–	–	(20.451)	(20.451)
Несие сипатындағы міндеттемелер	18	(403)	(6.851)	(1.893)	(9.147)
		(16.149)	(257.320)	353.944	80.475

20. Таза комиссиялық кіріс

Таза комиссиялық кіріске келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Аударым операциялары	478.465	39.725
Шығарылған кепілдіктер	293.544	88.962
Уакала келісімдері бойынша агенттік комиссия мен сыйақы және Мұдараба шарттары бойынша пайдадағы Мұдараба үлесі (18-ескертпе)	260.845	104.356
Кассалық операциялар	16.178	12.994
Клиенттердің шоттарын жүргізу	3.467	2.154
Басқасы	39.887	14.824
Комиссиялық кірістер	1.092.386	263.015
Аударым операциялары	(68.190)	(16.415)
Басқасы	(3.299)	(2.678)
Комиссиялық шығыстар	(71.489)	(19.093)
Таза комиссиялық кіріс	1.020.897	243.922

21. Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза кірістер

Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза кірістерге келесі позициялар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Шығыстарды шегере отырып, сауда операцияларынан болған кірістер	228.000	66.951
Шығыстарды шегере отырып, валюта баптарын қайта бағалаудан болған кірістер	(981)	28.176
Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза кірістер	227.019	95.127

*(Мың теңгемен)***22. Персонал шығыстары және басқа да операциялық шығыстар**

Персонал шығыстары мен басқа да операциялық шығыстарға мыналар кіреді:

	2019 жыл	2018 жыл
Жалақы және сыйлықақылар	250.506	202.490
Әлеуметтік қамсыздандыруға аударымдар	27.039	23.698
Персонал шығыстары	277.545	226.188
Кәсіби қызметтер	72.017	63.119
Тозу және амортизация (4, 10 және 11-ескертпе)	68.891	16.198
Жалдау	53.759	132.892
Іссапар шығыстары	28.795	14.046
Байланыс қызметтері	20.285	6.570
Бағдарламалық жасақтамаға техникалық қолдау көрсету	18.254	14.652
Күзет қызметтері	13.483	23.026
Коммуналдық қызметтер	7.758	24.192
Табыс салығынан басқа салықтар	5.538	4.094
Офистік керек-жарақтар	4.117	1.752
Көлік шығыстары	3.922	4.447
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	3.105	27.152
Жарнама және маркетинг	1.579	23.089
Инкассациялау	970	1.427
Өкілдік шығыстары	319	959
Басқасы	45.085	39.454
Басқа да операциялық шығыстар	347.877	397.069

23. Тәуекелдерді басқару**Кіріспе**

Банк қызметіне тәуекелдер тән. Банк анықтау, бағалау және бақылаудың үздіксіз үрдісі барысында, сондай-ақ тәуекел шектерін және ішкі бақылаудың басқа шараларын белгілеу арқылы тәуекелдерді басқаруды жүзеге асырады. Тәуекелдерді басқару үрдісі Банктің тұрақты тиімділігін ұстап тұру үшін шешуші маңызға ие және Банктің әрбір жеке қызметкері міндеттеріне байланысты тәуекелдер үшін жауап береді. Банк кредиттік тәуекелге, өтімділік тәуекеліне және нарықтық тәуекелге ұшырағыш. Банк, сондай-ақ операциялық тәуекелдерге де ұшырағыш.

Тәуекелдерді тәуелсіз бақылау үрдісі ортаны, технологияны өзгерту немесе саладағы өзгерістер сияқты қызмет жүргізу тәуекелдеріне жатпайды. Банк мұндай тәуекелдерді стратегиялық жоспарлау үрдісі барысында бақылайды.

Тәуекелдерді басқару процесіне Банк тұрақты негізде жүзеге асыратын тәуекелдерді сәйкестендіру, өлшеу, бақылау және шектеу шаралары жатады.

Тәуекелдерді басқару құрылымы

Тәуекелдерді анықтау мен оларды бақылауға жалпы жауап беретін Директорлар кеңесі, алайда, тәуекелдерді басқару мен бақылауға жауапты жекелеген тәуелсіз органдар да бар.

Директорлар кеңесі

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың жалпы амал-тәсілдеріне, тәуекелдерді басқарудың стратегиялар мен ұстанымдарын бекітуге жауап береді.

Басқарма

Басқарманың міндеті Банктегі тәуекелдерді басқару үрдісін бақылау болып табылады.

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Кіріспе (жалғасы)

Активтер мен пассивтерді басқару комитеті

Активтер мен пассивтерді басқару комитеті (бұдан әрі мәтін бойынша – «АПБК») тәуекелдерді басқару стратегиясын әзірлеу және тәуекелдер қағидатын, тұжырымдамасын, саясаты мен лимиттерін ендіру үшін жалпы жауапкершілікті көтереді. Ол өтімділіктің фундаменталды тәуекелдері жөніндегі мәселелер үшін жауап береді және тәуекелдер бойынша тиісті шешімдерді басқарып, мониторинг жүргізеді.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді басқару бөлімшесі бақылаудың тәуелсіз үрдісін қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқаруға байланысты процедураларды енгізу мен жүргізуге жауап береді.

Бөлімше қызметінің негізгі мақсаты Банк жүргізетін операциялардың түрі мен көлемін ескере отырып Банктің тәуекелдерін тиімді анықтауды, бағалауды және шектеуді қамтамасыз ететін тәуекелдерді анықтау әрі бақылау әдістерін қолдануды көздейтін Банктің тәуекелдерін тиімді басқару жүйесін құру және оның қызмет етуі болып табылады. Бұл бөлімше, сондай-ақ тәуекелді бағалау және тәуекелдер туралы есептілік жүйесінде толық ақпарат жинауды қамтамасыз етеді.

Банк қазынашылығы

Банк қазынашылығы Банктің активтері мен міндеттемелерін, сондай-ақ жалпы қаржылық құрылымын басқару үшін жауап береді. Сондай-ақ Банктің өтімділік тәуекелі мен қаржыландыру тәуекелі үшін негізгі жауапкершілікті қазынашылық көтереді.

Ішкі аудит

Банкте өтетін тәуекелдерді басқару үрдістеріне ішкі аудит бөлімі жыл сайын аудит жүргізеді, ол процедуралардың жеткіліктілігін, сонымен қатар Банктің бұл процедураларды орындауын тексереді. Ішкі аудит бөлімшесі басшылықпен жүргізілген тексерулердің нәтижелерін талқылайды және өзінің қорытындылары мен ұсыныстарын Банктің Директорлар кеңесіне тікелей береді.

Тәуекелдерді бағалау және тәуекелдер туралы ақпарат беру жүйелері

Банк тәуекелдері күнделікті қызмет барысында орын алуы мүмкін күтілетін шығынды да, санақ модельдері негізінде неғұрлым үлкен нақты шығындардың бағасы болып табылатын болжанбаған шығындарды да бейнелейтін әдіс көмегімен бағаланады. Модельдерде бұрынғы тәжірибеден алынған және экономикалық жағдайлар ескеріле отырып түзетілген ықтималдылықтардың мәндері қолданылады. Банк, сондай-ақ ықтималдылығы төмен деп саналатын оқиғалар туындаған жағдайда орын алатын «ең жаман сценарийлердің» де моделін жасайды.

Тәуекелдерге мониторинг жүргізу және бақылау, негізінен Банк белгілеген шектерге негізделеді. Мұндай шектер қызмет жүргізу стратегиясы мен Банк қызмет ететін нарықтық жағдайларды, сондай-ақ банк қабылдауға дайын тәуекел деңгейін білдіреді. Мұнымен қоса, Банк тәуекелдер мен операциялардың барлық түрлері бойынша жиынтық бағыттарға қатысты тәуекелдерді көтерудегі өзінің жалпы қабілетін бақылайды және бағалайды.

Қызметтің барлық түрлері бойынша алынған ақпарат тәуекелдерді сараптау, бақылау және ерте бастан анықтау мақсатында зерттеледі және өңделеді. Көрсетілген ақпарат Басқармаға, АПБК және әрбір бөлімшенің басшыларына түсініктемелермен бірге ұсынылады. Есепте несиелік тәуекелдің жиынтық мөлшері, болжамды несиелік көрсеткіштер, белгіленген тәуекел шектерінің шектеулері, өтімділік көрсеткіштері және тәуекел деңгейіндегі өзгерістер туралы ақпарат бар. Ай сайын салалар, клиенттер мен географиялық аймақтар бөлігінде тәуекелдер туралы ақпаратты ұсынады. Ай сайын несиелік комитет несиелік шығындарға резервтерді құру қажеттілігін айқындайды. Тоқсан сайын Директорлар кеңесі тәуекелдер туралы толық есепті алады, әрі онда Банктің тәуекелдерін бағалау және тиісті шешімдерді қабылдау үшін барлық қажетті ақпарат бар.

Банктің барлық деңгейлеріне Банктің барлық бөлімшелерін жан-жақты, қажетті және өзекті ақпаратпен қамтамасыз ету үшін таратылатын тәуекелдер туралы түрлі есептер жасалады.

Белгіленген шектерді ұстап тұру, өтімділік, сондай-ақ тәуекел деңгейіндегі өзгерістер талқыланатын Басқарманың және Банктің өзге де қызметкерлерінің шағын жиналыстары күн сайын өткізіледі.

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Кіріспе (жалғасы)

Тәуекелді азайту

Тәуекелдерді басқару шеңберінде Банк пайда мөлшерлемелеріндегі, айырбас бағамдарындағы, несиелік тәуекелдегі өзгерістердің салдарынан туындайтын тәуекелдерге, сондай-ақ болжанатын мәмілелер бойынша тәуекелдерге мониторинг жүргізеді.

Банк өзінің несиелік тәуекелін азайту үшін қамтамасыз етуді белсенді түрде қолданады (қосымша ақпарат төменде ашып көрсетілген).

Тәуекелдің аса шоғырлануы

Тәуекелдердің шоғырлануы бірқатар қарсы агенттер ұқсас қызмет түрлерін жүзеге асырған жағдайда немесе олардың қызметі бір географиялық аймақта жүргізілгенде немесе қарсы агенттер ұқсас экономикалық сипаттамаларға ие болғанда туындайды және экономикалық, саяси және басқа да шарттардың өзгеруі нәтижесінде осы қарсы агенттердің шарттық міндеттемелерді орындау қабілетіне сол тәрізді ықпал етеді. Тәуекелдің шоғырлануы Банк қызметі нәтижелерінің белгілі бір салаға немесе географиялық аймаққа әсер ететін шарттардағы өзгерістерге салыстырмалы сезімталдығын көрсетеді.

Тәуекелдің аса шоғырлануын болдырмас үшін Банктің саясаты мен процедураларына әртараптандырылған қоржынды қолдауға бағытталған арнайы қағидаттар кіреді. Несиелік тәуекелдің белгіленген шоғырлануымен басқарылады және бақыланады.

Несиелік тәуекел

Несиелік тәуекел – Банктің клиенттерінің немесе қарсы агенттерінің шарттық міндеттемелерін орындамауы салдарынан шығынға ұшырау тәуекелі. Банк несиелік тәуекелді жекелеген қарсы агенттер, тәуекелдің географиялық немесе салалық шоғырлануы бойынша Банк қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу арқылы, сондай-ақ тәуекелдің белгіленген шектерінің сақталуына мониторинг жүргізу көмегімен басқарады.

Қарсы агенттер бойынша шектер әрбір қарсы агентке несиелік рейтинг беретін несиелік тәуекелді жіктеу жүйесін пайдалана отырып анықталды. Рейтингтер тұрақты түрде қайта қарастырылып отырады. Несиелік сапаны тексеру процедурасы Банкке өзі бейім тәуекелдер бойынша әлеуетті шығындардың мөлшерін бағалау және қажетті шаралар қабылдау мүмкіндігін береді.

Несиелік сипаттағы міндеттемелермен байланысты тәуекелдер

Банк өз клиенттеріне кепілдіктерді алу мүмкіндігін береді, әрі солар бойынша Банктің клиенттердің алдында төлемдерді жүргізу қажеттілігі туындауы мүмкін. Клиенттер кепілдіктер мен аккредитивтерді ұсыну шарттарына сәйкес Банктің мұндай төлемдерін өтейді. Банк көрсетілген шарттар бойынша қаржыландыру бойынша тәуекелдерге ұқсас болатын және тәуекелдерді бақылау процедуралары мен саясаттарының көмегімен азаятын тәуекелдерді көтереді.

Өзара есептесу туралы бас келісімдерді және қамтамасыз етуді ұсыну туралы келісімдерді пайдаланудың салдарынан тәуекелдің азаюының ықпалын ескерместен қаржылық жағдай туралы есеп баптарының баланстық құны мұндай баптар бойынша несиелік тәуекелдің ең жоғары мөлшерін барынша дәл етіп көрсетеді.

Қаржы құралдарының әрбір класы бойынша несиелік тәуекелдің ең жоғарғы мөлшері туралы толығырақ ақпарат жеке ескертпелерде берілді. Қамтамасыз етудің және тәуекелді азайтудың өзге әдістерінің әсері «Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек» 7-ескертпеді, «Клиенттерге берілген қарыздар» 8-ескертпеді және «Шарттық және шартты міндеттемелер» 18-ескертпеді келтірілген.

*(Мың теңгемен)***23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)***Құнсыздануды бағалау*

Банк КНЗ-ны тиімді пайда мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталатын ақша қаражатын жеткіліксіз алуын бағалау үшін ықтималдылықты ескере отырып алынған бірнеше сценарийдің негізінде есептейді. Ақша қаражатын жеткілікті алмау – ұйымға шарттарға сәйкес тиесілі болатын ақша ағындары мен ұйым алынуын күтіп отырған ақша ағындары арасындағы айырма. КНЗ-ны есептеу механикасы төменде сипатталған, ал негізгі элементтері мыналар болып табылады:

Дефолт ықтималдылығы (PD)	<i>Дефолт ықтималдылығы (PD)</i> белгіленген уақыт аралығының бойына дефолттың орын алу ықтималдылығының есепті бағалауын білдіреді. Дефолт қарастырылатын кезең ішінде белгілі бір уақыт сәтінде ғана орын алуы мүмкін, егер активтің мойындалуы тоқтамаса және ол бұрынғысынша портфельдің бір бөлігі болып табылса.
Дефолт тәуекеліне ұшыраған өлшем (EAD)	<i>Дефолт тәуекеліне ұшыраған өлшем</i> , шартта немесе өзгеше көзделген негізгі борыш сомасы мен пайданың төленуін, төлем жасау мерзімдерінің өтуі нәтижесінде есептелген берілген қарыздар мен пайыздардың өтелуін қоса алғанда, бұл көлемнің есепті күннен кейінгі күтілетін өзгерістерін ескере отырып, келешекте қандай да бір күнге дефолтқа ұшыраған көлемнің есепті бағалануын білдіреді.
Дефолт кезіндегі шығындар деңгейі (LGD)	<i>Дефолт кезіндегі шығындар деңгейі</i> белгілі бір уақыт сәтінде дефолт орын алған жағдайда туындайтын залалдардың есепті бағалануын білдіреді. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор алуды күтіп отырған, оның ішінде қамтамасыз етуді өткізу нәтижесінде күтіп отырған ақша ағындарының арасындағы айырмаға сүйене отырып есептеледі. Әдетте EAD-қа қатысты пайыздармен білдіріледі.

КНЗ бағалау резерві пайда болуы активтің қолданылу мерзімінің бойынша күтілетін (бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік залалдары немесе бүкіл мерзім үшін КНЗ) несиелік залалдарының негізінде есептеледі, егер бастапқы мойындау сәтінен бастап несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғайса, өйтпеген жағдайда бағалау резерві 12 айлық күтілетін несиелік залалдарына (12 айлық КНЗ) тең болатын сомада есептеледі. 12-айлық КНЗ – есепті күннен кейін 12 айдың ішінде болуы мүмкін қаржы құралы бойынша дефолттардың салдарынан туындайтын КНЗ білдіретін бүкіл мерзім үшін КНЗ бір бөлігі. Бүкіл мерзім үшін КНЗ мен 12-айлық КНЗ дербес негізде, не болмаса қаржы құралдары базалық портфельінің сипатына қарай топтық негізде есептеледі.

Банк қаржы құралы қолданылуының қалған мерзімінің бойына дефолттың орын алу тәуекелінің өзгеруін есепке алу арқылы, қаржы құралы бастапқы танылған сәттен бастап сол бойынша несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюының болуына қатысты әрбір есепті кезеңнің соңына бағалауды жүзеге асыруға арналған саясатты әзірледі. Жоғарыда сипатталған процестің негізінде Банк оларға Исламдық қаржыландыру бойынша берілгендерді келесі топтарға біріктіреді:

1-кезең:	Қаржы құралы бастапқыда танылған кезде Банк 12-айлық КНЗ тең болатын сомада бағалау резервін мойындайды. 1-кезеңге қаржы құралдары жатады, солар бойынша несиелік тәуекел олар 2-кезеңнен ауыстырылатындай дәрежеге дейін төмендетілді.
2-кезең:	Егер қаржы құралы бойынша несиелік тәуекел бастапқыда танылған сәттен бастап айтарлықтай ұлғайса, Банк бүкіл мерзім үшін КНЗ тең болатын сомада бағалау резервін мойындайды. 2-кезеңге қаржы құралдары жатады, солар бойынша несиелік тәуекел олар 3-кезеңнен ауыстырылатындай дәрежеге дейін төмендетілді.
3-кезең:	Несиелік-құнсызданған болып табылатын қаржы құралдары. Банк бүкіл мерзім үшін КНЗ тең болатын сомада бағалау резервін мойындайды.
СҚНҚ:	Сатып алынған немесе құрылған несиелік-құнсызданған (СҚНҚ) активтер – солар бойынша бастапқы мойындау сәтіне несиелік құнсыздануы болған қаржы активтері. Бастапқы мойындау кезінде СҚНҚ активтері әділ құны бойынша бағаланады және кейіннен несиелік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайда мөлшерлемесін пайдалана отырып есептелген пайыздық түсім танылады. КНЗ бағалау резерві бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік залалдары сомасының кейіннен өзгеруі болған көлемде танылады немесе танылуы тоқтатылады.

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Несиелік тәуекел (жалғасы)

Дефолтты анықтау және сауықтыру

Банк қаржы құралы бойынша дефолт орын алды деп есептейді және тиісінше, қарыз алушы шартта көзделген төлем мерзімін 60 күнге кешіктірген жағдайда КНЗ-ны есептеу мақсатында 3-кезеңге (несиелік-құнсызданған активтер) жатқызады. Банк банктердегі қаражатқа қатысты дефолт болды деп есептейді және егер операциялық күнді жабу сәтіне бөлек келісімдерде көрсетілген қажетті күнішілік төлемдер жасалмаса, оны жою бойынша дереу шараларды қолға алады.

Клиент бойынша дефолттың болуын сапалы бағалау шеңберінде Банк төлем болмай қалуы мүмкін екендігіне нұсқайтын бірқатар оқиғаны қарастырады. Мұндай оқиғалар орын алған жағдайда Банк мұндай оқиғаның дефолтқа әкеп соқтыратындығын және активтерді КНЗ есептеу мақсатында 3-кезеңге жатқызудың қажет екендігін немесе 2-кезең лайықты болатындығын мұқият саралайды. Мұндай оқиғаларға келесілер жатады:

- қарыз алушының дефолтқа немесе дефолттың жақындығына нұсқайтын ішкі рейтингісі;
- қаржыландыру берілген сәттен бастап несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюымен туындаған қарыз алушы берешегінің бір бөлігін және/немесе барлық сомасын есептен шығару;
- қаржы құралының өтелуі қамтамасыз етуді сату нәтижесінде күтілгенде қамтамасыз ету құнының едәуір азаюы;
- қарыз алушының қаржылық жай-күйінің нашарлауына орай қайта құрылымдау;
- борышкердің айтарлықтай қаржылық қиындықтары туралы негізделген әрі шынайы ақпараттың болуы;
- қарыз алушының банкроттық туралы өтінішті беруі.

Банктің саясатына сәйкес қаржы құралдары «сауықтырылған» болып есептеледі және, тиісінше, дефолттың орын алу критерийлерінің бірде бірі қатарынан кем дегенде он екі ай бойы байқалмағанда не болмаса қаржы құралының рейтингісі жақсы жаққа қарай өзгергенде 3-кезеңге аударылады. Актив «сауықтырылған» жағдайда оны 2-кезеңге немесе 1-кезеңге ауыстыру қажеттілігіне қатысты шешім қалпына келтіру және бастапқы мойындау сәтінен бастап несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаюының болғандығын бағалау сәтіне несиелік рейтингтің қайта қаралған деңгейіне байланысты болады.

Ішкі рейтингті тағайындау және дефолт ықтималдылығын бағалау процесі

Қарыз алушылар бойынша қаржы құралы ретінде рейтингтік бағалау амалы қаржыландыруды қамтамасыз ету (кепіл) бойынша, ұсынылған бизнес-жоспар бойынша (бөлшек қаржыландырудан басқа) кредитті төлеу алу қабілетінің класына (қарыз алушының қаржы-экономикалық жай-күйін талдау нәтижелері бойынша тағайындалған) негізделеді. Сонымен қатар қаржыландыру мерзімдері, клиенттің қаржыландырылатын жобадағы өз қаражатының болуы, қызмет аясы, кәсіпорынның қызмет ету мерзімі, басқа кәсіпорындар алдында кредиторлық берешектің болуы, қарыз алушының несиелік тарихы және ағымдағы міндеттемелер бойынша төлем тәртібі сияқты факторлар ескеріледі.

Тағайындалған ішкі несиелік рейтингтерге қарай ағымдағы мерзімді өткізіп алудың болуы, қайта құрылымдаудың саны, жеңілдік кезеңінің болуы, нысаналы/нысаналы емес пайдалану туралы ақпарат, айтарлықтай қаржылық қиындықтар туралы ақпараттың болуы, қамауға алулар және т.б. факторларды ескере отырып күтілетін несиелік залалдарды одан әрі есептеу үшін қаржы құралын құнсыздану деңгейлері бойынша бөлу амалы орын алады.

Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Брокер-дилерлер, биржалар мен клиринг ұйымдары сияқты қарсы агенттермен қарым-қатынастарды қамтитын Банктің қазынашылық қарым-қатынастары есепті жылы болмады. Аталған қарым-қатынастар туындаған жағдайда талдауды Қаржы басқармасы – Қазынашылық жасайды.

Банктің қарыз алушыларды бағалауы қаржы құралының типіне (корпоративтік/бөлшек) қарай жасалады. Корпоративтік қаржы құралы үшін қарыз алушының бухгалтерлік есеп деректеріне, келешек ақша ағындарының болжамына, ұсынылған бизнес-жоспарға негізделген бағалау моделі қолданылады. Бөлшек қаржы құралы үшін бағалау үшін қарыз алушылардың несиелік скоринг моделі қолданылады.

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Несиелік тәуекел (жалғасы)

Коммерциялық қаржыландыру

Коммерциялық қаржыландыру кезінде қарыз алушыларды Заң басқармасы, Кредиттеу басқармасы және Тәуекелдерді басқару қызметі бірізді етіп бағалайды. Тәуекелдерді бағалау амалы қарыз алушының қаржылық жай-күйі, қаржыландыру бойынша қамтамасыз ету, қаржыландыру мерзімі, ұсынылған бизнес-жоспарды бағалау, клиенттің қаржыландырылатын жобадағы өз қаражатының болуы, қызмет аясы, кәсіпорынның қызмет ету мерзімі, басқа кәсіпорындар алдында кредиторлық берешектің болуы, қарыз алушының несиелік тарихы және ағымдағы міндеттемелер бойынша төлем тәртібі сияқты түрлі деректердің негізінде жасалады. Қарыз алушының қаржылық жай-күйін бағалау амалы ақша ағындары болжамының, тарихи қаржылық ақпараттың, банкрот болу ықтималдылығының есебіне, өтімділік коэффициенттері сияқты ағымдағы қаржы коэффициенттерінің есебіне, қаржылық левэридждің (төлем қабілеттілігінің), рентабельділіктің және борышқа қызмет көрсетудің негізінде жасалады.

Банк ішкі несиелік рейтингтің келесі деңгейлерін пайдаланады:

Ішкі рейтинг деңгейі	Сыртқы халықаралық рейтинг агенттігінің рейтингісі	Ішкі рейтинг деңгейінің сипаттамасы	Бүкіл мерзімдегі PD
91-150	Сәйкес келмейді	Сенімді қарыз алушы	1-5%
71-90	Сәйкес келмейді	Ең аз тәуекелі бар қарыз алушы	1-7%
56-70	Сәйкес келмейді	Орташа тәуекелі бар қарыз алушы	0-7%
41-55	Сәйкес келмейді	Жоғары тәуекелі бар қарыз алушы	10-27%
40 және одан төмен	Сәйкес келмейді	Жол берілмейтін тәуекелі бар қарыз алушы	100%

Бөлшек қаржыландыру

Бөлшек қаржыландыруға кепілмен қамтамасыз етілген жеке тұлғаларды Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек жатады. Бұл өнімді бағалау ішкі несиелік рейтингтің деңгейін тағайындай отырып жасалады, ол қарыз алушының түрлі сапалық әрі сандық сипаттамаларына сүйенетін, сондай-ақ қарыз алушының қаржы-экономикалық жай-күйі бойынша, қарызды қамтамасыз ету (кепіл), клиенттің қаржыландырылатын жобада өз қаражатының болуы, ағымдағы міндеттемелерде төлем тәртібі бойынша жасалған талдауды ескере отырып, скоринг нәтижелеріне негізделеді. Әрбір қарыз бойынша мерзімі өткен күндер саны құнсыздандуды есептеу кезінде шешуші фактор болып табылады.

Дефолт тәуекеліне ұшыраған өлшем

Дефолт тәуекеліне ұшыраған өлшем (EAD) құнсыздану мәніне бағалануға жататын қаржы құралдарының жалпы баланстық құнын білдіреді және дефолтқа жақындаған кезде клиенттің өз берешегін ұлғайту қабілеттілігін, сол сияқты мерзімінен бұрын өтеу мүмкіндігін көрсетеді. 1-кезеңнің қаржы құралы үшін EAD есептеу үшін Банк 12 айлық КНЗ бағалау үшін 12 айдың ішінде дефолттың орын алу ықтималдылығын бағалайды. 2-кезеңнің, 3-кезеңнің активтері және қаржы активтерінің СҚНҚ үшін EAD көрсеткіші құралдың қолданылуының барлық мерзімінің бойына орын алуы мүмкін оқиғалар үшін қарастырылады.

Банк EAD көрсеткішін дефолт уақыттың түрлі сәттерінде орын алған кезде ықтимал нәтижелердің диапазонын модельдеу арқылы айқындайды, бұл көптеген сценарийлерге сәйкес келеді. Содан кейін Банк модельдерінің нәтижелеріне қарай экономикалық сценарийге 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай PD көрсеткіштері тағайындалады.

Дефолт кезіндегі шығындар деңгейі

Коммерциялық қаржыландыру болған жағдайда LGD көрсеткішін ай сайын несиелік және депозиттік операцияларды талдау әрі әкімшілендіру басқармасы бағалап, Банктің Тәуекелдерді басқару қызметімен тексеріледі.

Несиелік тәуекелді бағалау LGD бағалаудың стандартты моделіне негізделеді, соның нәтижесінде белгілі бір LGD деңгейлері орнатылады. Бұл LGD деңгейлері ұсталып отырған қамсыздандыруды сату нәтижесінде қалпына келтіріледі немесе өткізіледі деп күтілетін сомалармен салыстырғанда күтілетін EAD көрсеткішін ескереді.

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Несиелік тәуекел (жалғасы)

Дефолт кезіндегі шығындар деңгейі (жалғасы)

Банк өзінің бөлшек қаржы өнімдерін келешек ақша ағындарын бағалау үшін орынды болатын негізгі сипаттамаларының негізінде біртекті топтарға біріктіреді. Бұл үшін өткен кезеңдердің залалдары туралы ақпарат пайдаланылып, мәмілелерге тән сипаттамалардың кең спектрі (мысалға, өнім түрі, қамтамасыз ету түрлері), сондай-ақ қарыз алушының сипаттамалары қарастырылады. Бұрынғы кезеңдердің залалдары туралы ақпарат болмаған жағдайда Қазақстанның екінші деңгейдегі банктерінің қаржы құралдарының соған ұқсас топтар бойынша деректерді пайдалануға жол беріледі.

Қажетіне қарай, 9 ХҚЕС (IFRS) бойынша LGD деңгейін анықтау үшін қаржы құралдарының әр тобы үшін жаңа деректер мен болжамды экономикалық сценарийлер пайдаланылады. Болжамды ақпаратты бағалау кезінде күтілетін нәтижелер көптеген сценарийлерге негізделеді. Негізгі бастапқы деректердің мысалдарына қамтамасыз ету құнының өзгеруі, тауарларға бағалар, төлемдердің мәртебесі немесе құралдардың тобы бойынша залалдарды куәландыратын басқа факторлар жатады.

LGD деңгейлері 1, 2 және 3-кезең активтерінің барлық кластары мен СҚНҚ үшін бағаланады. Мұндай LGD деңгейлері үшін бастапқы деректер бағаланады және мүмкін болғанда, жуырда болған қалпына келтірулерді ескере отырып, тарихи деректердің негізінде тестілеу арқылы түзетіледі. Қажет болған жағдайда мұндай деректер әрбір экономикалық сценарий үшін айқындалады.

Несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы

Банк соларға қатысты КНЗ есептелетін барлық активтерді үнемі тексеріп отырады. Құрал немесе құралдар портфелі бойынша құнсыздандудың бағалау резервін құрудың қай сомада қажет екендігін анықтау үшін (яғни 12-айлық КНЗ немесе бүкіл мерзім үшін КНЗ), Банк бастапқы танылған сәттен бастап бұл құрал немесе құралдар портфелі бойынша несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғайғанын саралайды. Банк қаржы құралы бойынша несиелік тәуекел бастапқыда танылған сәттен бастап, егер қарыз алушының айтарлықтай қаржылық қиындықтарының бір немесе бірнеше белгісі анықталған болса, айтарлықтай ұлғайды деп есептейді:

Заңды тұлғалар үшін:

- алдыңғы кезең үшін үрдістегі залалдар өсімі он екі айдан кем емесін құрайды;
- төлем қабілеттілігінің төмен деңгейі, қарыз қаражатынан үлкен тәуелділік туралы куәландыратын ішкі нормативтік құжатқа сәйкес есептелген коэффициенттердің қолайсыз мағынасы;
- теріс меншікті капиталдың болуы;
- қызметтің негізгі түрінен ақша ағындарының тұрақты төмендеуі (3 және одан астам есепті кезеңдердің бойына), бұл нарықтық үлестің азаюы, Банктің қарыз алушы (борышкер, қосалқы қарыз алушы) қолға алатын шаралар қаржылық жағдайды тұрақтандыру үшін тиімді екендігінде сенімділіктің жоқтығы туралы куәландырады;
- қарыз алушының (борышкердің, қосалқы қарыз алушының) қаржылық жай-күйінің нашарлауына орай бұрын берілген қаржыландыруды өтеу мақсатында қарыз алушыға (борышкерге, қосалқы қарыз алушыға) қаржыландыру беру.

«Инвестициялық мақсаттар» қаржы қаражатын нысаналы пайдалана отырып заңды тұлғалар үшін (инвестициялық қаржыландыру):

- қарыз алушының (қосалқы қарыз алушының) қаржылық жай-күйінің тұрақты және (немесе) едәуір нашарлауы;
- қарыз алушы (қосалқы қарыз алушы) қолға алатын шаралар қаржылық жағдайды тұрақтандыру үшін тиімсіз;
- 1 (бір) жылдан астам емес мерзімге санацияның болуы;
- форс-мажор жағдайларының, сондай-ақ қарыз алушыға (қосалқы қарыз алушыға) материалдық зиян келтірген (қарыз алушының негізгі қызметінен 6 және одан көп орта айлық түсімдер мөлшерінде), бірақ оның қызметінің тоқтап қалуына әкеп соқтырмаған өзге де жағдайлардың болуы.

*(Мың теңгемен)***23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)***Несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы (жалғасы)*

Банк сондай-ақ актив бойынша несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюының болғанына нұсқау үшін қосымша сапалы әдісті, мысалы, клиентті/қаржы құралын несиелік оқиғаға орай проблемасы бар немесе қайта құрылымдалатындардың тізіміне аударуды қолданады. Кейбір жағдайларда Банк жоғарыдағы «Дефолтты анықтау» бөлімінде келтірілген оқиғаларды дефолт ретінде емес, несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаюына нұсқау ретінде қарастыра алады. Несиелік рейтинг деңгейлерінің өзгеруіне қарамастан, егер шартта көзделген төлем мерзімдері 30 күннен артық мерзімге өтсе, несиелік тәуекел бастапқыда танылған сәттен бастап едәуір ұлғаяды.

КНЗ ұқсас активтер тобы бойынша топтық негізде бағаланған жағдайда Банк несиелік тәуекелдің бастапқыда танылған сәттен бастап едәуір ұлғайғандығын бағалаудың дәл сондай қағидаттарын қолданады.

Қаржы активтерін топтастыру, солардың бағалануы топтық негізде жүзеге асырылады

Төменде көрсетілген факторларға қарай, Банк КНЗ-ны дербес негізде не болмаса топтық негізде есептейді.

Дербес қаржы активі – бұл жалпы баланстық құны есепті күнге қаржылық есептіліктің деректеріне сай меншікті капиталдың 0,2%-нан асатын, бірақ елу миллион теңгеден кем болмайтын актив немесе өзара байланысты тарапқа талапты білдіретін қаржы активі.

Банк дербес негізде КНЗ есептейтін актив кластарына мыналар жатады:

- қаржы активтерінің класына қарамастан 3-кезеңнің барлық активтері;
- қаржыландырудың мойындалуы тоқтаған және борыштың қайта құрылымдалуының нәтижесінде жаңа қаржыландыруды мойындау сәтіне СҚНҚ ретінде жіктелген қаржы активтері.

Банк топтық негізде КНЗ есептейтін актив кластарына мыналар жатады:

- 1 және 2-кезеңдерде бөлшек және корпоративтік портфельдер.

Банк бұл қаржы активтерін қаржы құралдарының ішкі және сыртқы сипаттамаларына қарай біртектес топтарға біріктіреді, мысалы, ішкі несиелік рейтинг, төлем мерзімін өткізу, өнім түрі, қарыз алушы өз қызметін жүзеге асыратын кепіл немесе сала коэффициенті.

Болжамды ақпарат пен көптеген экономикалық сценарийлер

КНЗ-ны есептеудің өз модельдерінде Банк бастапқы экономикалық деректер ретінде келешек жылған ЖІӨ өсімінің үрдістері жөнінде болжамды ақпаратты пайдаланады.

КНЗ-ны есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы деректер мен модельдер қаржылық есептіліктің ұсынылу күніне нарықтың барлық сипаттамаларын әрдайым көрсетпейді. Осыны көрсету үшін, оқта-текте сапалы түзетулер немесе егер мұндай айырмалар елеулі болса, уақытша түзетулер ретінде жасалады.

Болжамды ақпаратты алу үшін Банк сыртқы дерек көздерінен (сыртқы рейтинг агенттіктері, мемлекеттік органдар, мысалға, орталық банктер, статистика жөніндегі агенттік, авторитетті талдау агенттіктері) деректерді пайдаланады. Бұл көрсеткішті Банктің Тәуекелдерді басқару қызметі саралайды.

<i>Шешуші факторлар</i>	<i>Сценарий КНЗ</i>	<i>Мәні</i>	<i>Кезеңі</i>
		1,2	2009
		7,3	2010
		7,4	2011
		4,8	2012
		6,0	2013
		4,2	2014
		1,2	2015
		1,1	2016
		4,1	2017
		4,1	2018
ЖІӨ өсімі	Базалық	4,3	2019 (болжам)

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Несиелік тәуекел (жалғасы)***Қаржы активтерінің кластары бойынша несиелік сапа*

Банк қаржы активтерінің несиелік сапасын төменде көрсетілгендей ішкі рейтинг беру жүйесінің көмегімен басқарады. Төмендегі кестеде Банктің 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік рейтингтер жүйесінің негізінде несиелерге байланысты баланс баптары бойынша активтердің кластары бөлігіндегі несие сапасының сараптамасы берілді.

		Ескерт.	Сенімді қарыз алушы	Ең аз тәуекелі бар қарыз алушы	Орта тәуекелі бар қарыз алушы	Жоғары тәуекелі бар қарыз алушы	Жол беріл- мейтін тәуекелі бар қарыз алушы	Жиыны
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек								
	7							
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік		1-кезең	1.095.653	-	-	-	-	1.095.653
		2-кезең	-	-	1.389.999	3.650.631	-	5.040.630
		3-кезең	-	-	1.216.524	3.561.373	4.832	4.782.729
Кард Хассан		1-кезең	254	-	-	-	-	254
		3-кезең	-	-	-	3.406	-	3.406
Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік		1-кезең	474	-	-	-	-	474
Клиенттерге берілген қарыздар:								
8								
Коммерциялық несиелендіру		3-кезең	-	-	-	-	26.252	26.252
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар		1-кезең	807	-	-	-	-	807
		2-кезең	-	-	899.675	-	-	899.675
	9	3-кезең	-	-	-	1.905.020	-	1.905.020
Басқа да қаржы активтері		1-кезең	117.784	-	-	-	-	117.784
	14	3-кезең	-	-	129.681	-	-	129.681
Қаржы құралдарын беру міндеттемелері		1-кезең	84.790	-	-	-	-	84.790
Қаржылық кепілдіктер		1-кезең	5.756.520	-	-	-	-	5.756.520
		2-кезең	-	-	355.248	-	-	355.248
	18	3-кезең	-	-	58.743	193.706	-	252.449
Жиыны			7.056.282	-	4.049.870	9.314.136	31.084	20.451.372

Төмендегі кестеде Банктің 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік рейтингтер жүйесінің негізінде несиелерге байланысты баланс баптары бойынша активтердің кластары бөлігіндегі несие сапасының сараптамасы берілді.

		Ескерт.	Сенімді қарыз алушы	Ең аз тәуекелі бар қарыз алушы	Орта тәуекелі бар қарыз алушы	Жоғары тәуекелі бар қарыз алушы	Жол беріл- мейтін тәуекелі бар қарыз алушы	Жиыны
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек								
	7							
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік		1-кезең	457.216	-	-	-	-	457.216
		2-кезең	-	-	3.448.012	3.199.314	-	6.647.326
		3-кезең	-	-	1.945.242	2.829.303	-	4.774.545
Кард Хассан		1-кезең	1.795	-	-	-	-	1.795
		2-кезең	-	-	330	-	-	330
		3-кезең	-	-	-	3.954	-	3.954
Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік		1-кезең	1.681	-	-	-	-	1.681
Клиенттерге берілген қарыздар:								
8								
Коммерциялық несиелендіру		3-кезең	-	-	-	-	44.807	44.807
Қаржы құралдарын беру міндеттемелері		1-кезең	300.000	-	-	-	-	300.000
		2-кезең	-	-	-	989	-	989
Қаржылық кепілдіктер		1-кезең	784.945	-	-	-	-	784.945
		2-кезең	-	-	9.017	185.985	-	195.002
	18	3-кезең	69.037	-	-	343.340	-	412.377
Жиыны			1.614.674	-	5.402.601	6.562.885	44.807	13.624.967

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Несиелік тәуекел (жалғасы)***Қаржы активтерінің кластары бойынша несиелік сапа (жалғасы)*

Өз саясатына сәйкес, Банк өз портфелінің аясында дәл әрі ретті рейтингтер беруді жүзеге асыруы тиіс. Бұл қолданыстағы тәуекелдерді шоғырландыра басқару мүмкіндігін қамтамасыз етеді, сондай-ақ несиелік тәуекел мөлшерін алуан қызмет түрлері, географиялық өңірлер мен өнімдер бойынша салыстыруға мүмкіндік береді. Рейтинг беру жүйесі бірқатар қаржылық-сараптау әдістеріне, сондай-ақ қарсы агенттер тәуекелін бағалауға арналған негізгі алғашқы ақпарат көзі болып табылатын өңделген нарықтық деректерге сүйенеді. Тәуекелдің бүкіл ішкі санаттары Банктің рейтинг беру саясатына сәйкес анықталған. Берілетін рейтингтер үнемі бағаланып және қайта қарастырылып отырады.

Төменде Банктің 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржы активтері мен міндеттемелердің географиялық шоғырлануы көрсетілген:

	2019 жыл			2018 жыл		
	Қазақстан	Басқа елдер	Жиыны	Қазақстан	Басқа елдер	Жиыны
Активтер						
Ақша қаражаты мен оның баламалары	3.492.507	1.672.921	5.165.428	591.578	1.245.208	1.836.786
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	10.923.146	-	10.923.146	11.886.847	-	11.886.847
Клиенттерге берілген қарыздар	26.252	-	26.252	44.807	-	44.807
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	2.805.502	-	2.805.502	756.247	-	756.247
Басқа да қаржы активтері	247.465	-	247.465	6.966	-	6.966
Қаржы активтерінің жиыны	17.494.872	1.672.921	19.167.793	13.286.445	1.245.208	14.531.653
Міндеттемелер						
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	-	673.545	673.545	-	577.165	577.165
Клиенттердің қаражаты	4.395.443	835.671	5.231.114	544.678	1.207.919	1.752.597
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	7.396	573.534	580.930	6.716	-	6.716
Шартты міндеттемелер бойынша резервтер	535.678	-	535.678	58.711	-	58.711
Жалдау бойынша міндеттемелер	202.904	-	202.904	-	-	-
Басқа да қаржылық міндеттемелер	10.110	-	10.110	12.672	-	12.672
Қаржылық міндеттемелер жиыны	5.151.531	2.082.750	7.234.281	622.777	1.785.084	2.407.861
Таза баланстық позиция	12.343.341	(409.829)	11.933.512	12.663.668	(539.876)	12.123.792

Кредит сипатындағы активтер мен міндеттемелер қарсы агент болатын елге сай көрсетілді. Қолма-қол ақша қаражаты олар іс жүзінде болған елге сай көрсетілді. ТМД және басқа елдерге Ресей Федерациясы, Еуроодақ елдері мен Түркия жатады.

Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару

Өтімділік тәуекелі – Банктің төлемдер бойынша өз міндеттемелерін әдеттегі немесе төтенше жағдайларда өтеу мерзімі келген кезде орындай алмау тәуекелі. Осы тәуекелді шектеу мақсатында, басшылық қолданыстағы ең аз банк салымдарының сомасына қосымша ретінде түрлі қаржыландыру көздерінің қолжетімділігін қамтамасыз етті. Басшылық сондай-ақ өтімділікті ескере отырып, активтерді басқаруды және болашақ ақша ағымдары мен өтімділікке күнделікті мониторинг жүргізуді жүзеге асырады. Бұл үрдіске күтілетін ақша ағымдарын бағалау және қажет болған жағдайда, қосымша қаржыландыруды алу үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етудің болуы кіреді.

Банк ҚРҰБ-де ақша депозитін (міндетті резерв) орналастырды, әрі оның көлемі клиенттердің қаражатын тарту деңгейіне байланысты болады.

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару (жалғасы)**

Қазынашылық Банктің ағымдағы өтімділігін басқарудың, сондай-ақ Банк балансының және оның өзгеру серпінділігінің жай-күйіне тұрақты мониторингтің негізгі органы болып табылады. Қазынашылық ай сайын өтімділікті талдап отырады, әрі оның нәтижелері АПБК барлық мүшелерінің назарына жеткізіледі.

Баланс өтімділігін талдау кезінде Банк ішкі қабылданған әдістемелерді пайдаланады.

Апта сайын АПБК күтілетін ақша ағындарының бөлігінде өтімділік талдауын – өтімділіктің айырылу талдауын қарастырып отырады. Өтімділік көрсеткіштері нашарлаған жағдайда себептердің талдауы жасалып, АПБК қарауына оларды жою жөніндегі ұсынымдар беріледі. Тәуекелдерді басқару қызметі лезде өтімділік коэффициенті, ағымдағы өтімділік коэффициенті, қысқа мерзімді өтімділік коэффициенті, жалпы өтімділік коэффициенті және болжанатын өтімділік коэффициенті сияқты өтімділікті басқарудың ішкі саясатымен белгіленген коэффициенттер мен параметрлердің орындалуын үнемі тексеріп отырады.

Банктің басқарушы органдары, ең алдымен Директорлар кеңесі мен Банктің Басқармасы АПБК-дан Банк өтімділігінің жай-күйі туралы ақпаратты айына кем дегенде бір рет, ал Банк өтімділігінің ағымдағы немесе болжамды жай күйі айтарлықтай нашарлаған жағдайда дереу алып отыруы тиіс.

Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелер сараптамасы

Төмендегі кестелерде 31 желтоқсандағы жағдаймен өтеу бойынша шарттық дисконтталмаған міндеттемелер негізінде өтеуге дейін қалған мерзімдер бөлігіндегі Банктің қаржылық міндеттемелері берілді. Алғашқы талап бойынша өтелуі тиіс міндеттемелер өтем туралы талап ең ерте мүмкін мерзімде мәлімделсе деп қарастырылады. Алайда, Банк көптеген клиенттер Банк тиісті төлем жүргізуге міндетті болатын ең ерте мерзімде өтеуді талап етпейді деп күтеді және осыған орай кестеде өткен кезеңдердегі салымдарды талап ету туралы ақпарат негізінде Банк есептеген күтілетін ақша ағымдары бейнеленбеген.

Қаржылық міндеттемелер	2019 жыл				Жиыны
	3 айдан кем	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	Астам 5 жылға дейін	
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	673.545	–	–	–	673.545
Клиенттердің қаражаты	4.396.625	–	834.489	–	5.231.114
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	580.930	–	–	–	580.930
Жалдау бойынша міндеттемелер	25.101	75.303	137.260	–	237.664
Басқа да қаржылық міндеттемелер	10.110	–	–	–	10.110
Дисконтталмаған қаржылық міндеттемелердің жиыны	5.686.311	75.303	971.749	–	6.733.363

Қаржылық міндеттемелер	2018 жыл				Жиыны
	3 айдан кем	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	577.165	–	–	–	577.165
Клиенттердің қаражаты	1.686.597	–	66.000	–	1.752.597
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	6.716	–	–	–	6.716
Басқа да қаржылық міндеттемелер	–	12.672	–	–	12.672
Дисконтталмаған қаржылық міндеттемелердің жиыны	2.270.478	12.672	66.000	–	2.349.150

Өтеу мерзімдеріндегі талдау ағымдағы шоттардағы таризи тұрақтылықты көрсетпейді, әрі олардың қайтарылуы жоғарыдағы кестелерде көрсетілгендерге қарағанда ұзақ уақыт бойы болды. Мұндай қалдықтар кестелердегі «3 айдан кем» ішінде өтелуге жататын сомаларға жатқызылған.

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару (жалғасы)***Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелер сараптамасы (жалғасы)*

Кестеде Банктің шартты әрі шарттық міндеттемелердің шарттық қолданылу мерзімдері көрсетілген. Қаржыландыруды беру бойынша барлық орындалмаған міндеттемелер клиент орындалуын талап етуі мүмкін ең ерте күні бар уақыт кезеңіне қосылады. Қаржылық кепілдік шарттары болған жағдайда кепілдіктің ең үлкен сомасы осы кепілдік талап етілуі мүмкін ең ерте кезеңге жатады.

	2019 жыл				Жиыны
	3 айдан кем	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	
Шығарылған кепілдіктер	6.364.217	-	-	-	6.364.217
Қаржы құралдарын беру міндеттемелері	-	8.800	75.001	989	84.790
	6.364.217	8.800	75.001	989	6.449.007

	2018 жыл				Жиыны
	3 айдан кем	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	
Шығарылған кепілдіктер	1.392.324	-	-	-	1.392.324
Қаржы құралдарын беру міндеттемелері	-	250.000	50.000	989	300.989
	1.392.324	250.000	50.000	989	1.693.313

Банк қолданылу мерзімінің аяқталуына дейін шартты немесе шарттық міндеттемелердің барлығын емес орындау талап етіледі деп күтуде.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – қаржы құралдары бойынша болашақ ақша ағымдарының әділ құны пайда мөлшерлемелері, валюта бағамдары және үлескерлік құралдар бағасы сияқты нарықтық өлшемдердің өзгеруі салдарынан ауытқитын тәуекелдер. Банктің саудалық емес портфелі бойынша нарықтық тәуекелі бар. Саудалық емес позициялар бойынша тәуекел сезімталдық сараптамасын пайдалана отырып басқарылады және бақыланады. Валюталық позицияларды қоспағанда, Банктің нарықтық тәуекелінің едәуір шоғырлануы жоқ.

Пайда мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі

Пайда мөлшерлемесінің өзгеру тәуекелі пайда мөлшерлемесіндегі өзгерістердің болашақ ақша ағымдарына немесе қаржы құралдарының әділ құнына әсер ету мүмкіндігі салдарынан туындайды. Банктің пайда мөлшерлемелерінің өзгеруіне ұшырағыштығы айтарлықтай емес, өйткені Банк қаражатты тіркелген мөлшерлемелер бойынша тартып, орналастырады.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – қаржы құралының құны валюта бағамдарының өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. Басқарма екінші деңгейдегі банктердің қызметін реттеу кезінде ҚРҰБ талаптарына негізделі отырып шетел валютасындағы позициялар бойынша лимиттерді белгіледі.

(Мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Нарықтық тәуекел (жалғасы)***Валюталық тәуекел (жалғасы)*

Келесі кестеде Банктің 31 желтоқсанға саудалық емес монетарлық активтер мен міндеттемелер бойынша, сондай-ақ болжамды ақша ағындары бойынша едәуір позициялары бар валюталар көрсетілген. Жасалған талдау пайдаға немесе зиянға Қазақстандық теңгеге қатысты валюта бағамдарындағы ықтимал өзгерістің әсері есебінен тұрады (кейбір монетарлық активтер мен міндеттемелердің болуы салдарынан олардың әділ құны валюта бағамының өзгеруіне сезімтал келеді). Барлық басқа параметрлер тұрақты өлшемдермен қабылданған. Капиталға әсер пайдаға немесе зиянға әсерінен ерекшеленбейді. Кестедегі теріс сомалар жиынтық кіріс туралы есепте немесе капиталда ықтимал таза азаюды көрсетеді, ал оң сомалар әлеуетті таза ұлғаюды көрсетеді.

Валюта	2019 жыл		2018 жыл	
	Валюта бағамындағы ұлғаю, %-бен	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері	Валюта бағамындағы ұлғаю, %-бен	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
АҚШ доллары	+12%	26.273	+14%	41.307
Еуро	+12%	(102.224)	+14%	(75.310)
Ресей рублі	+12%	(21.223)	+14%	587

Валюта	2019 жыл		2018 жыл	
	Валюта бағамындағы азаю, %-бен	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері	Валюта бағамындағы азаю, %-бен	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
АҚШ доллары	-9%	(19.705)	-10%	(28.428)
Еуро	-9%	76.668	-10%	53.798
Ресей рублі	-12%	21.223	-9%	(480)

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел – жүйенің істен шығуы, қызметкерлердің қателіктері, алаяқтық немесе сыртқы оқиғалар салдарынан туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі қызметін тоқтатқан кезде, операциялық тәуекелдер беделге зиян келтіруі, құқықтық салдарының болуы немесе қаржылық шығындарға әкеліп соқтыруы мүмкін. Банк барлық операциялық тәуекелдер жойылды деген болжам жасай алмайды, бірақ бақылау жүйесінің көмегімен және әлеуетті тәуекелдерді қадағалау мен тиісті реакциялар арқылы Банк мұндай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді, кіру құқығын тиімді бөлуді, бекіту және салыстыру процедураларын, қызметкерлерді оқытуды, сондай-ақ ішкі аудитті қоса алғанда бағалау процедураларын қарастырады.

24. Әділ құнды бағалау**Әділ құны көздерінің иерархиясы**

Әрбір есепті күнге Банк басшылығы активтер мен міндеттемелер құнының өзгеруін саралайды, әрі соларға қатысты Банктің есеп саясатына сай қайта бағалау не болмаса қайта талдау талап етіледі. Бұл талдаудың мақсаттары үшін Банк басшылығы бағалау есептеулеріндегі ақпаратты шарттармен және басқа да маңызды құжаттармен салыстыра отырып, алдыңғы бағалау кезінде пайдаланылған негізгі бастапқы деректерді тексереді. Банктің бөгде бағалаушыларымен бірге Банк басшылығы әрбір актив пен міндеттеменің әділ құнындағы әрбір өзгерісті мұндай өзгерістің негізді екенін анықтау үшін тиісті сыртқы дерек көздерімен салыстырады.

(Мың теңгемен)

24. Әділ құнды бағалау (жалғасы)**Әділ құн көздерінің иерархиясы (жалғасы)**

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсаты үшін Банк актив немесе міндеттеме бойынша тәуекелдердің табиғаты мен сипаттамаларының негізінде активтер мен міндеттемелердің кластарын, сондай-ақ әділ құн көздерінің иерархиясын айқындады.

2019 жыл	Бағалау күні	Пайдалана отырып әділ құнды бағалау			Жиыны
		Белсенді нарықтарда баға белгілеулер (1-деңгей)	Айтарлықтай бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)	
Әділ құны ашылып көрсетілетін активтер					
Ақша қаражаты мен оның баламалары	2019 жылғы 31 желтоқсан	2.624.443	2.540.985	-	5.165.428
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	2019 жылғы 31 желтоқсан	-	-	10.444.271	10.444.271
Клиенттерге берілген қарыздар	2019 жылғы 31 желтоқсан	-	-	26.252	26.252
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	2019 жылғы 31 желтоқсан	-	-	2.805.502	2.805.502
Басқа да қаржы активтері	2019 жылғы 31 желтоқсан	-	-	247.465	247.465
Әділ құны ашылып көрсетілетін міндеттемелер					
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	2019 жылғы 31 желтоқсан	-	673.545	-	673.545
Клиенттердің қаражаты	2019 жылғы 31 желтоқсан	-	5.231.114	-	5.231.114
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	2019 жылғы 31 желтоқсан	-	580.930	-	580.930
Басқа да қаржылық міндеттемелер	2019 жылғы 31 желтоқсан	-	-	10.110	10.110

2018 жыл	Бағалау күні	Пайдалана отырып әділ құнды бағалау			Жиыны
		Белсенді нарықтарда баға белгілеулер (1-деңгей)	Айтарлықтай бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)	
Әділ құны ашылып көрсетілетін активтер					
Ақша қаражаты мен оның баламалары	2018 жылғы 31 желтоқсан	281.806	1.554.980	-	1.836.786
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	2018 жылғы 31 желтоқсан	-	-	10.985.657	10.985.657
Клиенттерге берілген қарыздар	2018 жылғы 31 желтоқсан	-	-	44.807	44.807
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	2018 жылғы 31 желтоқсан	-	-	756.247	756.247
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	2018 жылғы 31 желтоқсан	-	-	6.966	6.966
Басқа да қаржы активтері	2018 жылғы 31 желтоқсан	-	-	-	-
Әділ құны ашылып көрсетілетін міндеттемелер					
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	2018 жылғы 31 желтоқсан	-	577.165	-	577.165
Клиенттердің қаражаты	2018 жылғы 31 желтоқсан	-	1.752.597	-	1.752.597
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	2018 жылғы 31 желтоқсан	-	6.716	-	6.716
Басқа да қаржылық міндеттемелер	2018 жылғы 31 желтоқсан	-	-	12.672	12.672

2019 және 2018 жылдардың ішінде әділ құн көздері иерархиясының арасындағы қозғалыс жасалған жоқ.

(Мың теңгемен)

24. Әділ құнды бағалау (жалғасы)**Қаржылық жағдай туралы есепте әділ құны бойынша көрсетілмеген қаржы құралдары**

Төменде қаржылық жағдай туралы есепте әділ құны бойынша көрсетілмейтін Банктің қаржы құралдарының кластары бөлігінде баланстық және әділ құнының салыстырмасы берілді. Кестеде қаржылық емес активтер мен қаржылық емес міндеттемелердің әділ құнының мәні келтірілмеген:

	2019 жыл			2018 жыл		
	Баланстық құн	Әділ құны	Танылмаған кіріс/(зиян)	Баланстық құн	Әділ құны	Танылмаған кіріс/(зиян)
Қаржы активтері						
Ақша қаражаты мен оның баламалары	5.165.428	5.165.428	-	1.836.786	1.836.786	-
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	10.923.146	10.444.271	(478.875)	11.886.847	10.985.657	(901.190)
Клиенттерге берілген қарыздар	26.252	26.252	-	44.807	44.807	-
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	2.805.502	2.805.502	-	756.247	756.247	-
Басқа да қаржы активтері	247.465	247.465	-	6.966	6.966	-
Қаржылық міндеттемелер						
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	673.545	673.545	-	577.165	577.165	-
Клиенттердің қаражаты	5.231.114	5.231.114	-	1.752.597	1.752.597	-
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	580.930	580.930	-	6.716	6.716	-
Басқа да қаржылық міндеттемелер	10.110	10.110	-	12.672	12.672	-
Әділ құндағы танылмаған өзгерістер жиыны			(478.875)			(901.190)

Бағалау және жорамалдау әдістемелері

Төменде әділ құны бойынша осы қаржылық есептілікте бейнеленбеген қаржы құралдарының әділ құнын анықтау кезінде пайдаланылған әдістемелер мем мүмкіндіктер сипатталды.

Әділ құны шамамен баланстық құнына тең активтер

Өтімді болып табылатын немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан кем) қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер жағдайында, олардың әділ құны шамамен баланстық құнына тең болуы мүмкін. Бұл жорамал талап еткенге дейінгі салымдарға, өтеу мерзімі белгіленбеген жинақ шоттарына да қолданылады.

Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер

Бағасы белгіленбейтін құралдардың, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешектің, клиенттерге берілген қарыздардың, клиенттер қаражатының, басқа да қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны осы секілді талаптармен, несиелік тәуекелмен және өтеу мерзімімен берешек бойынша қазіргі уақытта бар мөлшерлемелерді пайдалана отырып болашақ ақша қаражаттарының ағындарын дисконттау арқылы бағаланады.

(Мың теңгемен)

25. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін сараптау

Төмендегі кестеде күтілетін өтеу мерзіміне қатысты активтер мен міндеттемелер берілді. Банктің дисконтталмаған шарттық міндеттемелері туралы ақпарат «Тәуекелдерді басқару» 23-ескертпесінде ашылған.

	2019 жыл			2018 жыл		
	Бір жыл ішінде	Бір жылдан артық	Жиыны	Бір жыл ішінде	Бір жылдан артық	Жиыны
Ақша қаражаты мен оның баламалары	5.165.428	–	5.165.428	1.836.786	–	1.836.786
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	4.168.856	6.754.290	10.923.146	2.791.673	9.095.174	11.886.847
Клиенттерге берілген қарыздар	–	26.252	26.252	44.807	–	44.807
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	2.805.502	–	2.805.502	756.247	–	756.247
Негізгі құралдар	–	48.616	48.616	–	22.669	22.669
Материалдық емес активтер	–	9.134	9.134	–	5.564	5.564
Қорлар	190.565	–	190.565	216.766	–	216.766
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	56.277	–	56.277	53.621	–	53.621
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	–	31.910	31.910	–	7.577	7.577
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	–	196.314	196.314	–	–	–
Басқа да активтер	352.728	228.601	581.329	244.527	–	244.527
Жиыны	12.739.356	7.295.117	20.034.473	5.944.427	9.130.984	15.075.411
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	673.545	–	673.545	577.165	–	577.165
Клиенттердің қаражаты	4.410.354	820.760	5.231.114	1.686.597	66.000	1.752.597
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	580.930	–	580.930	6.716	–	6.716
Шартты міндеттемелер бойынша резервтер	–	535.678	535.678	–	58.711	58.711
Жалдау бойынша міндеттемелер	100.404	102.500	202.904	–	–	–
Басқа да міндеттемелер	154.968	–	154.968	42.083	–	42.083
Жиыны	5.920.201	1.458.938	7.379.139	2.312.561	124.711	2.437.272
Таза сома	6.819.155	5.836.179	12.655.334	3.631.866	9.006.273	12.638.139

26. Байланысты тараптармен операциялар

24 ХҚЕС (IAS) «Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу» сәйкес, тараптардың бірінің екіншінің қаржылық және операциялық шешімдеріне елеулі әсер ету немесе бақылау мүмкіндігі бар тараптар байланысты деп саналады. Тараптардың байланыстылығы туралы мәселені шешу кезінде олардың заңды нысаны ғана емес, тараптардың өзара қарым-қатынастарының мазмұны да ескеріледі.

Байланысты тараптар байланысты емес тараптар арасында жүргізілмейтін мәмілелер жасауы мүмкін. Мұндай мәмілелердің бағалары мен талаптары байланыспаған тараптардың арасындағы мәмілелердің бағалары мен талаптарынан ерекшеленуі мүмкін.

(Мың теңгемен)

26. Байланысты тараптармен операциялар (жалғасы)

Байланысты тараптармен операциялар көлемі, 2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанына сальдо, сондай-ақ көрсетілген күндерге аяқталған жылдар үшін шығыстар мен кірістердің тиісті сомалары төменде көрсетілген:

	2019 жыл				2018 жыл			
	Акционерлер	Жалпы бақылаудағы ұйымдар	Шешуші басқарушы персонал	Басқа да байланысты тараптар	Акционерлер	Жалпы бақылаудағы ұйымдар	Шешуші басқарушы персонал	Басқа да байланысты тараптар
1 қаңтарға Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	-	-	-	656.933	-	-	3.007	513.897
Жыл ішінде берілгені	-	-	-	-	-	-	-	333.740
Жыл ішінде өтеу	-	-	-	(195.707)	-	-	(3.007)	(190.704)
31 желтоқсанға өтелмеген Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	-	-	-	461.226	-	-	-	656.933
31 желтоқсанға ағымдағы шоттар	2	285	3.972	3.443	212	4	-	7.054

Төменде 2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанына аяқталған жылдар үшін байланысты тараптармен болған операциялар бойынша кірістер мен шығыстардың баптары көрсетілген:

	2019 жыл				2018 жыл			
	Акционерлер	Жалпы бақылаудағы ұйымдар	Шешуші басқарушы персонал	Басқа да байланысты тараптар	Акционерлер	Жалпы бақылаудағы ұйымдар	Шешуші басқарушы персонал	Басқа да байланысты тараптар
Тауарлық Мұрабаха шарттары бойынша кірістер	-	-	-	45.425	-	-	-	47.246
Комиссиялық кірістер	31	990	44	1.082	1.966	6.407	214	1.472
Басқа да операциялық шығыстар	-	-	(19.632)	(358)	-	-	(11.059)	(1.266)

Төменде негізгі басқарушы персоналдың 5 мүшесіне (2018 жылы: 5 мүшесіне) төленген сыйақы туралы ақпарат көрсетілген:

	2019 жыл	2018 жыл
Жалақы және өзге де қысқа мерзімді төлемдер	(53.731)	(57.218)
Әлеуметтік қамсыздандыруға аударымдар	(4.608)	(6.308)
Негізгі басқарушы персоналға сыйақының жиыны	(58.339)	(63.526)

27. Капитал жеткіліктігі

Банк қызметіне тән тәуекелдерден қорғану мақсатында капиталдың жеткіліктілік деңгейін белсенді басқаруды жүзеге асырады. Банк капиталының жеткіліктілігі, басқа әдістерден басқа, ҚРҰБ белгілеген нормативтерді пайдалана отырып бақыланады.

Банк үшін капиталды басқарудың негізгі мақсаты Банктің капиталға қатысты сыртқы талаптарды сақтауынан және қызметті жүзеге асыру мен акционерлік құнды максималдандыруға қажет капитал жеткіліктілігінің баламалы коэффициентін ұстап тұруды қамтамасыз етуден тұрады.

Банк өз капиталының құрылымын басқарады және экономикалық жағдайлар мен жүзеге асыратын қызмет түрлері тәуекелдерінің сипаттамаларындағы өзгерістерге орай оны түзетіп отырады.

ҚРҰБ банктерден барлық активтер сомасының кем дегенде 6% мөлшерінде бірінші деңгейдегі капитал жеткіліктілігінің коэффициентін және нормативтік талаптарға сәйкес есептелген тәуекелді ескере отырып алынған активтердің кем дегенде 7,5% мөлшерінде екінші деңгейдегі капитал жеткіліктілігінің коэффициентін қолдап тұруын талап етеді.

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк капиталының жеткіліктілік коэффициенті нормативтік минимумнан асып түсті.

(Мың теңгемен)

27. Капитал жеткіліктігі (жалғасы)

Бұдан кейінгі кестеде 2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ҚРҰБ талаптарына сәйкес есептелген Банк капиталының талдауы көрсетілген:

	2019 жыл	2018 жыл
1-деңгейдегі капитал	12.646.200	12.632.575
2-деңгейдегі капитал	-	-
Меншікті капиталдан есептен шығарылуға жататын оң айырма	-	(3.663)
Капиталдың жиыны	12.646.200	12.628.912
Тәуекелді ескере отырып алынған активтер мен міндеттемелер, ықтимал талаптар мен міндеттемелер	18.415.807	17.403.003
Операциялық тәуекел	916.099	1.149.009
Нарықтық тәуекел	851.863	807.000
Тәуекелді, шартты міндеттемелерді, операциялық және нарықтық тәуекелді ескере отырып алынған нормативтік активтердің барлығы	20.183.769	19.359.012
к1-1 капитал жеткіліктігінің коэффициенті (кем дегенде 5,5%)	50%	65%
к1-2 капитал жеткіліктігінің коэффициенті (кем дегенде 6,5%)	50%	65%
к2 капитал жеткіліктігінің коэффициенті (кем дегенде 7,5%)	50%	65%

28. Зәкят

Банктің Жарғысы Банк басшылығынан Акционердің атынан Зәкятты төлеуін талап етпейді. Тиісінше, Зәкят бойынша міндеттемені Акционер төлеуі тиіс.

29. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2020 жылғы наурыздан бастап, мұнай бағасының түсуін және теңге бағамының АҚШ доллары мен еуроға қатысты төмендеуін қоса алғанда, қор, валюталық және шикізат нарықтарында елеулі құбылмалылық байқалуда. Қазіргі уақытта Банк басшылығы өзгеріп жатқан микро- және макроэкономикалық экономикалық жағдайлардың Банктің қаржылық жағдайы мен қызметінің нәтижелеріне ықтимал әсер етуін саралауда.

Коронавирус пандемиясының (COVID-19) таяу арадағы жылдам дамуына орай көптеген елдер, Қазақстан Республикасын қоса алғанда, карантин шараларын енгізді, бұл нарыққа қатысушылардың іскерлік белсенділігінің деңгейі мен ауқымына айтарлықтай әсерін тигізді. Пандемияның өзі, сол сияқты оның салдарын азайту шаралары да түрлі салалардағы компаниялардың қызметіне әсер ете алады. Банк COVID-19 экономикаға және қаржы нарықтарына теріс әсер етуінің нәтижесінде оның барынша кең салдарына тап бола алады. COVID-19 Банк қызметіне ықпалының маңыздылығы едәуір дәрежеде пандемияның қазақстан экономикасына әсерінің ұзақтығы мен жиілігіне айтарлықтай тәуелді болады. Банк бұл пандемияны есепті кезеңнен кейінгі түзетпейтін оқиға ретінде қарастырады, әрі оның сандық әсерін ағымдағы сәтке жеткілікті болатындай сенімділікпен бағалау мүмкін емес.